

Europa Unió local

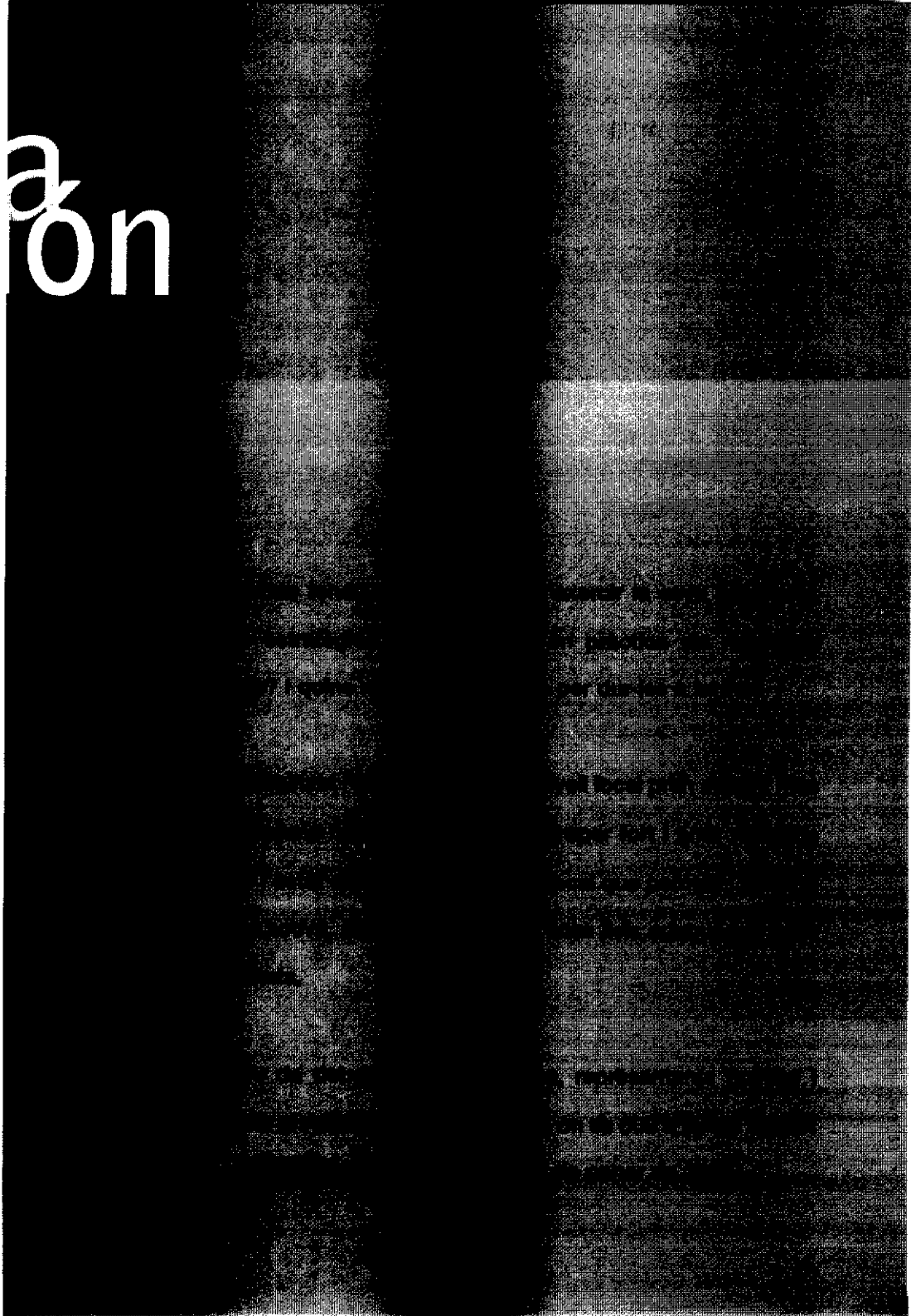
El món local

Presentació

En els darrers anys s'han anat accentuant els processos de descentralització a la major part de països europeus i la subjecció d'aquesta idea que la Unió Europea ha d'estar basada en el principi de subsidiarietat. Però aquesta descentralització es desenvolupa al món local? És el nivell més proper al ciutadà el que s'ha de potenciar? O bé els processos de descentralització només es desenvolupen al nivell regional i són les regions que s'esforçaran a beneficiar els municipis?

És cert que la major part de discussions sobre la descentralització a la Unió Europea es basen en la dicotomia regional-municipal. Però s'ha d'aprofundir en el paper que han de tenir els municipis en aquesta construcció. Però els municipis no volen restar al marge d'aquesta

ation

Dijous, 24 de gener de 2002

10 h	<p>Benvinguda Excm. Sr. Manuel Royes, <i>president de la Diputació de Barcelona</i></p>
11.30 h	<p>Conferència inaugural: «Ciutadania i la carta dels drets fonamentals dels europeus» Excm. Sr. Enrique Baron, <i>diputat al Parlament Europeu</i></p>
11.30 h	<p>Descans</p>
12 h	<p>Primera sessió: «Tendències actuals en el model organitzatiu de l'estat» Dr. Vincent Hoffmann-Martinot, <i>director d'investigació del CNRS i catedràtic de Ciència Política de la Universitat de Bordeus, França</i> Sr. Andreas Schieder, <i>president de la Comissió d'Affers Europeus de l'Ajuntament de Viena, Àustria, i diputat del Parlament provincial</i> Sr. Jean-Jacques Schilt, <i>alcalde de Lausana, Suïssa</i> Moderador: Il·lm. Sr. Jesús Maestro, <i>vicepresident tercer de la Diputació de Barcelona</i></p>
14 h	<p>Dinar</p>
16 h	<p>Segona sessió: «Democràcia i sistema electoral» Dr. Mario Caciagli, <i>catedràtic de Ciència Política de la Universitat de Florència, Itàlia</i> Il·lm. Sr. Javier Torres Vela, <i>president del Parlament d'Andalusia</i> Dr. Gerry Stoker, <i>catedràtic de Ciència Política de la Universitat de Manchester, Regne Unit</i> Moderador: Excm. Sr. Isidre Molas, <i>senador, catedràtic de Dret Constitucional de la Universitat Autònoma de Barcelona i membre del patronat de l'ICPS</i></p>

Divendres, 25 de gener de 2002

9.30 h

Tercera sessió: «L'articulació del principi de subsidiarietat»

Sra. Mercedes Bresó,
presidenta de la Província de Torí, Itàlia,
membre del Comitè de les Regions, Unió Europea

Dr. Joan Botella,
catedràtic de Ciència Política de la Universitat Autònoma
de Barcelona i membre del patronat de l'ICPS

Dr. Jordi Borja,
director del Màster «La Ciutat: polítiques, projectes i gestió»,
Universitat de Barcelona

Dr. Jérôme Vignon,
director de l'equip sobre Governança a la Comissió Europea,

Moderador: Il·lm. Sr. Josep Pérez Moya,
vicepresident segon de la Diputació de Barcelona

11.30 h

Descans

12 h

**Quarta sessió: «Qualitat democràtica:
el repte de la participació ciutadana»**

Il·lm. Sr. Pere Alcober,
regidor de Participació Ciutadana de l'Ajuntament de Barcelona
i president delegat de Flor de Maig, Diputació de Barcelona

Dr. Bas Denters,
catedràtic de Política Urbana i Ciència Política
de la Universitat de Twente, Holanda

Dr. Joan Subirats,
catedràtic de Ciència Política de la Universitat Autònoma
de Barcelona i membre del patronat de l'ICPS

Moderadora: Sra. Dolors Renau,
cap del Gabinet d'Integració Europea i Solidaritat,
Diputació de Barcelona

14 h

Dinar

16 h

Conclusions

Il·lm. Sr. Josep Montilla,
vicepresident primer de la Diputació de Barcelona

16.30 h

Sessió de cloenda: «El rol de les ciutats en la construcció europea»

Sr. Jos Chabert,
president del Comitè de les Regions, Unió Europea

18 h

Cloenda

Excm. Sr. Joan Clos,
alcalde de Barcelona

Organitzadors

Diputació de Barcelona, a través del Gabinet d'Integració Europea i Solidaritat, del Centre per a la Innovació Local de Flor de Maig i de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS).

Diputació de Barcelona

La Diputació de Barcelona és una administració local, d'àmbit provincial i de caràcter representatiu. Els seus objectius principals són: garantir que tots els ajuntaments de la província puguin exercir les seves funcions, independentment de la seva mida i dels seus recursos; garantir que els ciutadans de tots els consistoris rebin serveis municipals de qualitat i l'aplicació del principi de subsidiarietat a favor dels municipis, és a dir, procurar que sigui l'administració més pròxima al ciutadà la que presti el màxim nombre de serveis. Per dur a terme aquests objectius, la Diputació de Barcelona ha desenvolupat una nova manera de treballar amb els ajuntaments que consisteix en la creació de xarxes intermunicipals de gestió de serveis.

Més informació a: www.diba.es

Gabinet d'Integració Europea i Solidaritat de la Diputació de Barcelona (GIES)

El Gabinet d'Integració Europea i Solidaritat de la Diputació de Barcelona fou creat l'any 1993 per tal de facilitar la participació dels ajuntaments de la província de Barcelona en el procés d'integració europea i per articular estratègies de suport a la cooperació i al desenvolupament des de l'àmbit municipal. Per assolir el primer objectiu, el GIES informa i assessoria sobre les polítiques comunitàries d'interès local; ofereix suport a la concepció, redacció i gestió de projectes transnacionals; organitza cursos, conferències i seminaris sobre la Unió Europea i coordina les relacions exteriors de la Diputació. D'altra banda, i pel que fa a la seva actuació en l'àmbit de la solidaritat, el GIES promou polítiques públiques de solidaritat en l'àmbit local; realitza accions de sensibilització de la ciutadania; i dóna suport al municipalisme i al desenvolupament local en els països en vies de desenvolupament.

Més informació a: www.diba.es/europa

Centre per a la Innovació Local de Flor de Maig, Diputació de Barcelona (CIL)

El Centre per a la Innovació Local de Flor de Maig és un espai d'informació, coneixement, recerca i reflexió en temes amb incidència en el món local. Vol oferir eines als decisors públics per afrontar els reptes d'aquest nou mil·lenni. Uns reptes que es desenvolupen a partir de la importància creixent del món local, en contrapès a la cada vegada més homogeneïtzant globalització. Per aquest motiu:

- Aprofundeix i difon el coneixement de polítiques amb incidència en el món local.
- Fomenta el debat i la reflexió. Per generar saber i millorar la pràctica.
- Es fa ressò dels temes més rellevants de l'actualitat.
- Facilita la gestió del coneixement. Posa a l'abast de les persones interessades la documentació i la informació teòrica necessària per crear innovació efectiva.

Més informació a: www.diba.es/flordemaig

Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS)

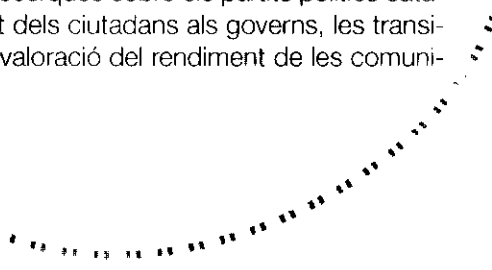
La Diputació de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona van crear l'Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS) el 8 de novembre de 1988, sota la forma jurídica de consorci. L'ICPS és un institut adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona.

El propòsit del centre és fomentar la recerca en ciència política i, en general, en les ciències socials a Catalunya. Dedica atenció especial a la formació de joves investigadors i a la promoció de les relacions entre els politòlegs; per aquest motiu, facilita l'intercanvi entre professors i investigadors.

A més, posa a l'abast de la comunitat científica diverses línies d'actuació i difusió dels seus treballs, *workshops*, simposis, seminaris, cursos, i sondejos que, a través de la publicació de llibres i *working papers*, poden consultar-se des de la web de l'Institut.

D'altra banda, ha patrocinat i patrocina recerques sobre els partits polítics catalans, la política en el món local, el suport dels ciutadans als governs, les transicions polítiques a l'Amèrica Central o la valoració del rendiment de les comunitats autònomes, entre d'altres temes.

Més informació a: www.icps.es

Explicació de les taules

Taula 1: «Tendències actuals en el model organitzatiu de l'estat»

Els ponents són de països amb diferent articulació de l'estat. Per aquest motiu, aquesta es planteja com una taula descriptiva i comparativa de situacions. S'analitzaran: les tendències de reforma; la manera com han influït en aquestes reformes tant el procés d'unificació europea com el context específic de partida de cada país; i la manera com s'ha viscut des del món local, amb les seves reivindicacions i capacitat de mobilització.

Taula 2: «Democràcia i sistema electoral»

Entre els instruments legals per a governar eficaçment, s'ha de destacar l'adequació del sistema electoral local. Els interrogants que plantegem són com aprofundir en la democràcia en l'àmbit local mitjançant el canvi dels procediments electorals. Es podria aplicar al nostre país alguna de les variants europees? Elecció directa de l'alcalde? Prioritzar el vencedor amb l'obtenció de la majoria absoluta? Fórmula proporcional o majoritària? Reduir la barrera mínima al 3%? Aquestes qüestions i d'altres seran els temes de debat.

Taula 3: «L'articulació del principi de subsidiarietat»

El principi de subsidiarietat com a tal està acceptat per una gran majoria. Però s'hi respon diferentment en funció de les prioritats: es pot descentralitzar o no la provisió de serveis en base a una dimensió econòmica i al criteri d'eficiència, en base a una dimensió política i al criteri de foment de la democràcia/proximitat o en base a una dimensió més social i al criteri d'equitat. Aquests diferents criteris entren molts cops en conflicte. Per això, cal debatre sobre el món local com a prestador de serveis en resposta a les necessitats de la població, a vegades més enllà de les seves obligacions i veure com es respon a les tensions generades pels possibles conflictes entre equitat, eficiència i més democràcia.

Taula 4: «Qualitat democràtica: el repte de la participació ciutadana»

S'analitzarà el debat entre democràcia participativa i representativa en el seu context, és a dir, si les desigualtats existents a la nostra societat en relació a l'educació, a l'accés a la informació, al domini de les noves tecnologies, etc., impossibiliten o no la millora democràtica d'una major participació. Per aquest motiu, cal veure per què cal participar i quins són els mecanismes per a fer-ho, així com conèixer les experiències esdevingudes en els diferents països i els riscos i reptes que comporta la participació.

Currículums

Pere Alcober

Actualment, és president delegat de l'Organisme Autònom Flor de Maig de la Diputació de Barcelona, regidor de Participació Ciutadana i Solidaritat a l'Ajuntament de Barcelona i regidor del Districte de Sants-Montjuïc. Ha ocupat diversos càrrecs polítics dins del PSC i és el responsable d'acció política i cooperació de la Comissió Executiva de Barcelona. Ha estat empresari dins el sector immobiliari.

Enrique Barón Crespo

Des del 1986 és diputat al Parlament Europeu. Advocat i economista. Actualment és el president del Grup Parlamentari del Partit dels Socialistes Europeus, membre titular de la Comissió d'Afers Constitucionals i membre suplent de la Comissió de Pressupostos. Ha ocupat diversos càrrecs, entre els quals destaquen el de ministre de Transports, Turisme i Comunicacions entre el 1982 i el 1985 i president del Parlament Europeu de juliol de 1989 al gener de 1992.

Jordi Borja

És el director del Màster «La Ciutat: polítiques, projectes i gestió», de la Universitat de Barcelona i codirector del postgrau «Projectes urbans» de la Facultat d'Arquitectura, Disseny i Urbanisme de la Universitat de Buenos Aires, des del 1998. Ha ocupat diversos càrrecs a l'Ajuntament de Barcelona, com tinent d'alcalde de Descentralització i Participació entre 1983 i 1987 o vicepresident executiu de l'Àrea Metropolitana entre 1987 i 1991. És llicenciat en Dret i Ciències Polítiques, així com en Sociologia, i màster en Urbanisme.

Joan Botella

És catedràtic de Ciència Política de la Universitat Autònoma de Barcelona i membre del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, des del març del 1997. Ha ocupat diversos càrrecs de responsabilitat a la Universitat, com secretari general i degà, i ha estat membre de diferents comitès executius d'entitats professionals, com l'ECPR i l'Associació Espanyola de Ciència Política. És autor o coautor de 9 llibres i 36 articles periodístics.

Mercedes Breso

Des del mes de maig de 1995 és presidenta de la Província de Torí; és presidenta de la Federació Mundial Ciutats Unides. Anteriorment, va ser assessora

regional de Parcs, Planificació Territorial, Medi Ambient i Recursos Hídrics, entre 1994 i 1995; consellera regional del Piemont del 1985 al 1995; i presidenta de la Comissió Ambiental i Territorial del Consell Regional del Piemont el 1993-94. És professora d'Institucions Econòmiques. I entre els seus temes preferents de recerca destaquen els relacionats amb el medi ambient; en aquest sentit, l'any 1995 va rebre el premi «Airone d'oro».

Mario Caciagli

Catedràtic de Ciència Política, actualment és professor de política comparada a la Facultat de Ciències Polítiques Cesare Alfieri de la Universitat de Florència. Anteriorment, ha estat professor en altres facultats, com les de Pàdua o Catània. L'any 1979 va ser un dels fundadors de la Societat Italiana d'Estudis Electorals, de la qual va ser president des de 1983 fins a 1986. Des de l'any 1982 és el director de la revista semestral *Quaderni dell'Osservatorio elettorale*. Ha publicat diversos llibres i ha estat compilador de les edicions de 1996 i 2001 de *Politica in Italia, Anuario del Instituto Cattaneo*, Bologna, Il Mulino.

Jos Chabert

President del Comitè de les Regions de la Unió Europea des del 16 de febrer del 2000 fins al 25 de gener del 2002. És membre del Partit Popular Europeu, del qual n'ha estat el president al Comitè de les Regions des de 1994 a 1998; des de 1989 és ministre del Govern de la Regió de Brussel·les-Capital. Entre 1973 i 1989 ha estat diverses vegades ministre del Govern Federal belga; del 1993 al 1995 ocupa el càrrec de president de l'Euroregió; i des del 1998 al 2000 és vicepresident del Comitè de les Regions de la Unió Europea. És doctor en Dret i advocat honorari.

Joan Clos

És alcalde de Barcelona des de l'any 1997; és president de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona; president del Comitè Assessor d'Autoritats Locals de Nacions Unides; president de Metròpolis; president de la coordinadora de l'Associació Mundial de Ciutats i Autoritats Locals; i membre del Comitè de les Regions de la Unió Europea, entre altres càrrecs. Des de l'any 1979, ha ocupat diversos càrrecs al govern de la ciutat de Barcelona. És doctor en Medicina.

Bas Denters

És catedràtic de Política Urbana i Ciència Política a la Facultat d'Administració Pública i Polítiques Públiques de la Universitat de Twente (Holanda). És president de l'Institut per a la Descentralització i la Governabilitat (INDEGO) i director científic del KISS, un centre regional especialitzat en polítiques urbanes. Les seves línies de recerca són les polítiques urbanes i la ciència política i, en con-

cret, els temes de democràcia local. El 1988 rep el Premi Anual de l'Associació Holandesa de Ciència Política (NKWP) per la millor publicació de ciència política amb la seva tesi doctoral. És dinamitzador del Grup Permanent sobre Govern i Polítiques Locals (LOGOPOL) del Consorci Europeu per a la Recerca en Ciència Política (ECPR) i membre de la Junta Directiva de l'Associació Europea de Recerca Urbana (EURA).

Vincent Hoffmann-Martinot

És el director de recerca del CNRS (Centre Nacional de Recerca Científica, de França). Professor de Dret Públic i Ciències Polítiques i diplomàtic d'Estudis Especialitzats sobre «Govern local i administració local» per l'Institut d'Estudis Polítics de Bordeus. És especialista en política comparada (Europa i Estats Units), polítiques territorials i urbanes, polítiques públiques (finançament i relacions intergovernamentals) i comportaments polítics i sociologia electoral. Forma part de diverses associacions professionals, com l'Associació Internacional de Ciència Política (AISP) o el Consorci Europeu per a la Recerca en Ciència Política (ECPR). És, també, autor de diversos llibres i articles publicats en premsa.

Jesús Maestro

Vicepresident tercer de la Diputació de Barcelona des del 1999 i president del Grup d'ERC a la Diputació, també, és regidor a l'Ajuntament de Barcelona, on té responsabilitats com a portaveu del Grup Municipal d'ERC-EV, i regidor-ponent de Cooperació i conseller d'ERC a l'Àrea Metropolitana. Des del 1996 és secretari de Política Internacional i membre de l'Executiva Nacional i del Consell Nacional d'ERC. És llicenciat en Ciències Polítiques i Història per la Universitat Autònoma de Barcelona; ha estat gerent de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials, i és autor de diversos llibres sobre cultura política i partits polítics a Catalunya.

Isidre Molas

És senador des de l'any 2000. És catedràtic de Dret Constitucional. Des del 1993, és membre acadèmic de l'Institut d'Estudis Catalans. Entre 1980 i 1988 va ser diputat i vicepresident del Parlament de Catalunya; i president de l'Associació Espanyola de Dret Constitucional del 1997 al 2000. En l'àmbit acadèmic, ha ocupat diversos càrrecs, entre els quals destaquen el de degà de la Facultat de Dret de la UAB des del 1990 al 1993 i director de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials entre el 1988 i el 2000.

Josep Montilla

És alcalde de Cornellà de Llobregat des del 1985 i vicepresident primer de la Diputació de Barcelona. És primer secretari del PSC i secretari executiu a la Co-

missió Executiva Federal del PSOE. Anteriorment, ha estat membre de la Comissió Executiva del PSC, des del V Congrés Nacional celebrat al 1987, el 1994 és escollit secretari d'Organització. A més, ha estat president del Consell Comarcal del Baix Llobregat i, entre 1983 i 1987, diputat provincial d'Obres Públiques de la Diputació de Barcelona.

Josep Pérez Moya

És tinent d'alcalde de l'Àrea de Seguretat Ciutadana, Via Pública, Mobilitat i Agricultura de l'Ajuntament del Prat de Llobregat i vicepresident segon de la Diputació de Barcelona. Anteriorment, ha ocupat diversos càrrecs, com regidor de Cultura de l'Ajuntament del Prat de Llobregat, des del 1983 fins al 1991; portaveu d'IC-V, tinent d'alcalde i coordinador de l'àrea d'alcaldia del 1983 al 1999.

Dolors Renau

Actualment, és cap del Gabinet d'Integració Europea i Solidaritat de la Diputació de Barcelona i presidenta de la Internacional Socialista de Dones. Ha ocupat diversos càrrecs polítics, entre els quals destaca els de diputada al Congrés de Diputats per Barcelona des del 1989 al 1993; membre de l'executiva del PSOE entre el 1988 i el 1991, i directora general de Protecció Jurídica del Menor al Ministeri de Justícia entre 1986 i 1988. És llicenciada en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona i diplomada en Psicologia per l'Institut de Psicologia de la Universitat de París.

Manuel Royes

L'actual president de la Diputació de Barcelona –des de 1987- és també alcalde de Terrassa des de les primeres eleccions municipals, al 1979; és membre de la Comissió Executiva del PSC, on és secretari d'implantació, així com del Consell Social de la Universitat Politècnica de Catalunya i del Consell Nacional de la Federació de Municipis de Catalunya. Es va llicenciar en Ciències Econòmiques i és doctor Honoris Causa per la Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED).

Andreas Schieder

És membre del Parlament Provincial de Viena, president de la Comissió d'Afers Europeus de l'Ajuntament d'aquesta ciutat, així com vicepresident del Comitè de Desenvolupament Urbà i Trànsit i membre del Comitè d'Habitatge, Obres i Desenvolupament Urbà. Ha format part del Comitè Consultor del Centre Europeu de la Joventut, ha estat vicepresident de la Unió Internacional de la Joventut Socialista, president de les Joventuts Socialistes Europees i membre del Consell de Districte de Penzing de Viena (districte 14è).

Jean-Jacques Schilt

Alcalde de Lausana des del 1998, conseller municipal i director de les Escoles de la Ciutat de Lausana des del 1986, i conseller municipal i director de Treball de la Ciutat de Lausana des del 1994. A més, ha estat president del Partit Socialista d'aquesta vila entre el 1979 i el 1983 i és diputat del Gran Consell de Vaud (Suïssa) des del 1986. És llicenciat en Lletres i ha exercit de professor a l'escola de l'Elysée.

Gerry Stoker

És catedràtic de Ciència Política al Departament de Ciència Política i d'Administració de la Universitat de Manchester. Els seus temes principals de recerca són: el govern local, la participació ciutadana, el capital social i les organitzacions no lucratives. Ha estat el director del Programa de Recerca sobre Governabilitat Local d'ESRC i professor a les universitats de Strathclyde, Essex, Wayne State (Detroit) i Birmingham. És autor o ha coeditat 15 llibres i, en l'actualitat, està completant diversos projectes de recerca.

Joan Subirats

És catedràtic de Ciència Política i de l'Administració de la Universitat Autònoma de Barcelona i doctor en Ciències Econòmiques. Actualment, és director de l'equip d'Anàlisi Política de la UAB i codirector del programa de Govern i Gestió Pública de la UAB-UPF-ESADE. És autor de diversos llibres i articles sobre temes de ciència política, democràcia, polítiques ambientals, participació, parlaments, administració i gestió pública, en l'àmbit estatal, autonòmic i local.

Javier Torres Vela

És president del Parlament d'Andalusia des del 1996. Entre 1980 i 1982, ha estat diputat al Parlament d'Andalusia i senador en representació de la Comunitat Autònoma. Llicenciat en Ciències Exactes per la Universitat de Granada, ha exercit de professor a la Universitat de Granada, a l'Escola de Magisteri i al Colegio de la Presentación de Guadix. Ha publicat diversos treballs en l'àmbit de la sociologia política i electoral.

Jérôme Vignon

Director de l'equip sobre Governança de la Comissió Europea. Aquest equip ha elaborat el Llibre blanc sobre la governança europea. Diplomàtic a l'Escola Polytechnique (París) i a l'École Nationale de la Statistique et de l'Administration Économique, va ser director d'estratègia a la DATAR (Delegació d'Ordenació del Territori i d'Acció Regional), que depèn del primer ministre francès. De 1989 a 1998 va dirigir la Cèl·lula de prospectiva, grup de reflexió de la Comissió Europea.

LLISTAT D'ASSISTENTS

COGNOM	NOM	CÀRREC	ENTITAT	POBLACIO
ALBEREDA	Maria	Ditora. Programa inf. I form.	GIES-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
ALVAREZ	Ramón Angel	Coordinador À. Salut Públ.	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
AMORÓS	Moisés	Analista CIL	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	CERDANYOLA DEL VALLÈS
ARIAS	Lidia	Assessora Tècnica	GIES-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
AROLAS	Carme de	Directora prog. Sensibit.	GIES-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
BADELL	Joana M.	Alcaldessa	AJUNTAMENT DE BEGUES	BEGUES
BADIA	Maria	Secretària Pol. Europea I Int. PSC	PSC- (PSC-PSOE)	BARCELONA
BAILAC	Assumpta	Cap Servei Biblioteques	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
BARBA	Manuel	Tècnic Participació Ciutadana	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	CERDANYOLA DEL VALLÈS
BARRANCO	M. Del Rosari	Regidora de Govern	AJUNTAMENT SANT JUST DESVERN	SANT JUST DESVERN
BARREDA	M. Lluïsa	Tècnica contractació	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	CERDANYOLA DEL VALLÈS
BASART	Josep	Alcalde	AJUNTAMENT DE CALELLA	CALELLA
BELLOT	Pau	Coordinador Programes	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	CERDANYOLA DEL VALLÈS
BENAVIDES	M. Lluïsa	Regidora-Delegada Comerç Ind.	AJUNT. CERDANYOLA VALLÈS	CERDANYOLA DEL VALLÈS

1306
 (P)

COGNOM	NOM	CÀRREC	ENTITAT	POBLACIO
BERGÉS	Josap Lluís	Secretari General	AJUNTAMENT DE CENTELLES	CENTELLES
BERTRANA	Xavier	Investigador	F. CARLES PI Y SUNYER	BARCELONA
BONASTRE	Miquel	Gerent	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	CERDANYOLA DEL VALLÈS
BORRÀS	Montserrat	Dcció. Participació Social	AJUNTAMENT DE BARCELONA	BARCELONA
BOSCH	Pia	Tinent d'Alcalde i Regidora S.S.	AJUNTAMENT DE GIRONA	GIRONA
BOSCH	Carme	Cap Sub-sec.-suport tèc.local	ÀREA EDUCACIÓ-DIPUTACIÓ BARCELONA	BARCELONA
BRUGAL	Montse	Regidora Urbanisme, S.S. I Sanitat	AJUNTAMENT D'ARGENTONA	BARCELONA
CAMPRUBÍ	Margarida	Directora	XAMEROPS, SCCL	BEGUES
CAMPS	Antoni	Director-Par. Ciutadana	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	CERDANYOLA DEL VALLÈS
CAMPS	Francesc	Alcalde	AJUNTAMENT DE CELRÀ	CELRÀ
CANTÓ	Anna	Analista-CIL	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	CERDANYOLA DEL VALLÈS
CARULLA	Marga	Directora-CFT	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
CASADO	Francesc	Regidor	AJUNTAMENT DE VILADECANS	VILADECANS
CASTELLANA	Francesc	Diputat-President Àrea Prom. Econ.	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
CIVIL	Oriol	Diputat Provincial	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
CODINA	Pilar	Resp. R. Europees	CONSELL COMARCAL MARESME	MATARÓ

COGNOM	NOM	CÀRREC	ENTITAT	POBLACIO
COLL	Josep M.	Assessor	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
COLOMÉ	Gabriel	Secretari	ICPS	BARCELONA
COMELLAS	Josep	Alcalde	AJUNT. STA COLOMA CERVELLÓ	SANTA COLOMA CERVELLÓ
CORRAL	Josep M.	Tinent Alcalde Salut, Sol. i Coop.	AJUNT. STA COLOMA GRAMENET	STA. COLOMA DE GRAMENET
DE GREGORIO	Albert	Tècnic Promoció Econ. Local	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
DEL REAL	Cristina	Alcaldesa	AJUNTAMENT CERDANYOLA DEL VALLÈS	CERDANYOLA DEL VALLÈS
DIAZZI	Morena	Sec. Ass. Interv. Econom.	PROVINCIA DI MODENA	MODENA
DORDELLA	Margarita	Diputada Pres. Àrea Salut Pública	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
ELORDUY	Josep M.	Cap Gabinet President	DIPUTACIÓ DE TARRAGONA	DIPUTACIÓ TARRAGONA
ESPINÁS	Beatriz	Assessora Jurídica	AJUNT. CERDANYOLA VALLÈS	CERDANYOLA DEL VALLÈS
ESPINOSA	Marina	Analista-CIL	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	CERDANYOLA DEL VALLÈS
ESQUIROL	Carme	Directora-CIL	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	CERDANYOLA DEL VALLÈS
ESTRADA	Ana	Delegada Tarragona	PATRONAT CATALÀ PRO-EUROPA	TARRAGONA
FANEGO	Ma Jesús	Alcaldesa	AJUNTAMENT PREMIÀ DE MAR	PREMIÀ DE MAR
FERNANDEZ	Agustí	Cap Servei Int. Europea	GIES-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
FERNANDEZ	Joaquim		ESCOLA ADM. PÚBLICA CATALUNYA	BARCELONA

COGNOM	NOM	CÀRREC	ENTITAT	POBLACIO
FERNÁNDEZ	Manuel	Tècnic Prom. Eco.	AJUNTAMENT LLIÇÀ D'AMUNT	LLIÇÀ D'AMUNT
FONT	Conxita	Assessora A. Europeus	PATRONAT CATALÀ PRO-EUROPA	BARCELONA
FREIXANET	Josep M.	Regidor Prom. Econòmica Olost	AJUNTAMENT D'OLOST	OLOST
GARCÍA	Roger	Gerent	AJUNTAMENT DE TERRASSA	TERRASSA
GARCÍA	José Adrián	Concejel	AYUNTAMIENTO STA CRUZ TENERIFE	SANTA CRUZ DE TENERIFE
GARCÍA	Carne		CERCS-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
GARRIDO	Teodoro	Director	INST. EMPLEO Y DESARROLLO TEC.	CÁDIZ
GATELL	Jaume	Tècnic Participació ciutadana	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	CERDANYOLA DEL VALLÈS
GÓMEZ	Neus	Directora proj. Observatori Ben.	FUNDACIÓ BARCELONA PROMOCIÓ	BARCELONA
GONZALEZ	José Manuel	Tinent d'Alcalde Com. i P. Ciutad.	AJUNTAMENT ST. BOI LLOBREGAT	SANT BOI DE LLOBREGAT
GONZÁLEZ	Pilar	Presidenta	INSTITUT MPAL.PROMOCIÓ ECO.	MATARÓ
GORDANO	Franco	Cònsol	CONSOLAT D'ITÀLIA	BARCELONA
GUAL	Anna	Cap secció solidaritat	GIES-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
GUERRA	Antonio	Regidor Cultura i participació	AJUNTAMENT SANT JOAN DESPÍ	SANT JOAN DESPÍ
GUTIERREZ	Amau	Becari	GIES-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
HERNANDO	Eva	Tècnic Ciències Socials	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	CERDANYOLA DEL VALLÈS

COGNOM	NOM	CÀRREC	ENTITAT	POBLACIO
HERRADA	José Antonio	President	LIGA EUROPEA DE DIABÉTICOS	
HERRERO	Antonio	Regidor	AJUNTAMENT DE CERVELLÓ	CERVELLÓ
ILLA	Salvador	Alcalde-President	AJUNTAMENT LA ROCA DEL VALLÈS	BARCELONA
JIMENEZ	Emiliano	Assessor	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
LIESA	Ferran	Coord. Tèc. G.	AJUNT. HOSPITALET LLOBREGAT	HOSPITALET DE LLOBREGAT
LLORENTE	Merçè	Tècnica	CONSELL COMARCAL V. ORIENTAL	GRANOLLERS
LÓPEZ	Joan	Cap Gabinet Alcaldia	AJUNTAMENT ST PERE DE RIBES	SANT PERE DE RIBES
LÓPEZ	Cipriano	Gerent	IMPO	BARCELONA
MAESTRO	Angelino	Alcalde	AJUNTAMENT DE CERVELLÓ	CERVELLÓ
MAGRE	Jaume	Professor	UB -FAC. DE DRET- SECRETARIA	BARCELONA
MAMPEL	Silvia		CONSORCI PARC DE COLLSEROLA	
MARTÍNEZ	Lourdes	Analista	FUNDACIÓ CAMPALANS	BARCELONA
MARTÍNEZ	José Luis	Cap Servei	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
MARTÍNEZ	Rocío	Analista-CIL	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	CERDANYOLA DEL VALLÈS
MATÓ	Emili	Portaveu Grup ERC	DIPUTACIÓ DE GIRONA	GIRONA
MAYORAL	Josep	Diputat D. Matèria Turisme	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA

<i>COGNOM</i>	<i>NOM</i>	<i>CÀRREC</i>	<i>ENTITAT</i>	<i>POBLACIO</i>
MIGUEL	Rosa M.	Tècnica	AJUNTAMENT DE BADALONA	BADALONA
MILLAN	Joaquim	Regidor Cuit. Turisme i Rel Europea	AJUNTAMENT DE SITGES	SITGES
MIR	Narcís	Delegat Girona	PATRONAT CATALÀ PRO-EUROPA	GIRONA
MIRÓ	Anna M.	Comissionada	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
MONTES	Alex		AJUNTAMENT DE BARCELONA	BARCELONA
MORALEDA	Federico	Conseller	CONSELL COMARCAL MARESME	ALELLA
MORRAL	Antoni	Diputat Provincial	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
MOTA	Arlindo	Assessor	ASSOCIACIÓ MUNICIPIOS SETÚBAL	SETÚBAL
MUÑOZ	José Vicente	Diputat Del. Per cultura popular	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
NAVARRO	Marc	Analista	INSTITUT INT. DE GOVERNABILITAT	BARCELONA
NICOLÁS	José Luis	Tinent d'Alcalde	AJUNTAMENT DE VILADECANS	BARCELONA
NOGUÉ	Àngels	Coordinadora Àrea Benestar Social	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
OSAN	Francesc	Dtor.Serv. Part. Ciutadana	AJUNTAMENT DE BARCELONA	BARCELONA
PADILLA	Carne	Tècnica	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	CERDANYOLA DEL VALLÈS
PADILLA	Antonio	Tinent d'Alcalde	AJUNTAMENT DE CASTELLDEFELS	CASTELLDEFELS
PASCUAL	Montse	Administració	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	CERDANYOLA DEL VALLÈS

COGNOM	NOM	CÀRREC	ENTITAT	POBLACIO
PAU	Josep	Assessor Gabinet Alcaldia	AJUNTAMENT DE LLEIDA	LLEIDA
PAUWELS	Daniel	Conseller Provincial	INTER. D'ESTUDES ET DE GESTION	MOUSSRON
PELLISÉ	Cristina	Assessora Temes Europeus	FEDERACIÓ MUNICIPIS CATALUNYA	BARCELONA
PÉREZ	Pedro Luis	Profesor	UNIVESITAT D'ALACANT	ALACANT
PÉREZ	Elisabet	Secretària Comissió Rel. Int.	FEDERACIÓ MUNICIPIS CATALUNYA	BARCELONA
PERIBAÑEZ	Jesús	Ensenyament	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
PINEDA	Emma	Tècnica part. Ciut.	AJUNTAMENT LLIÇÀ D'AMUNT	LLIÇÀ D'AMUNT
PLAYÀ	Joan	Alcalde	AJUNTAMENT DE CASTELLBISBAL	CASTELLBISBAL
PRAT	Salvador		UNED	BARCELONA
PUIG	Teresa	Cap dep. Rel. Ciutadanes	AJUNTAMENT DE BADALONA	BADALONA
PUIG	Irma	Analista	FUNDACIÓ CAMPALANS	BARCELONA
PUMARES	Roger	Assessor Relacions Internacionals	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
QUEVEDO	Nadia	Analista	FUNDACIÓ CAMPALANS	BARCELONA
RAMOS	Francisco	Cap de Secció gestió i ava. RR.	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
RANGEL	Joan	Diputat-President À. Reg. Interior	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
REGO	Simón	Estudiant Master G.Pub.	IDEC	BARCELONA

<i>COGNOM</i>	<i>NOM</i>	<i>CÀRREC</i>	<i>ENTITAT</i>	<i>POBLACIO</i>
RIBES	Carme	Cap Servei Integració Europea	AJUNTAMENT VILAFRANCA PENEDEÈS	VILAFRANCA DEL PENEDEÈS
RIVAS	David	Analista	ICPS	BARCELONA
RODRIGUEZ	Josep	Tècnic	GIES-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
ROLLER	Elisa	Professora Pol. Europea	UNIVERSITAT DE MANCHESTER	MANCHESTER
ROMERO	Alicia	Regidora igualtat i solidaritat	AJUNTAMENT DE MATARÓ	MATARÓ
ROMERO	M. Carmen	Tinent Alcalde Medi Ambient i Sost.	AJUNTAMENT CORNELLÀ LLOBREGAT	CORNELLÀ DE LLOBREGAT
RUZ	Angeles	Cap T. Prom. Associativa	AJUNTAMENT SANT JOAN DESPÍ	SANT JOAN DESPÍ
SANTONJA	Paqui	Tècnic	GIES-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
SANZ	José Miguel	Tècnic Participació ciutadana	FLOR DE MAIG-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	CERDANYOLA DEL VALLÈS
SEDÓ	Leonor	Cap dels continguts	CREATIVITAT ON-LINE	BARCELONA
SERRATOSA	Antoni	Regidor	AJUNTAMENT DE CASTELLDEFELS	CASTELLDEFELS
SIERRA	Isabel	Dtra. Prog. Infància	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
SOLER	Montserrat	Gerent	ICPS	BARCELONA
SOY	Antoni	Alcalde	AJUNTAMENT D'ARGENTONA	BARCELONA
TECHER	Pilar	Professora	UNIVERSITAT AUTÒNOMA	BARCELONA
TIANA	Xavier	Cap secció Integració Europea	GIES-DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA

COGNOM	NOM	CÀRREC	ENTITAT	POBLACIO
TOLÓ	Dolors	Regidora	AJUNTAMENT Cerdanyola Vallès	BARCELONA
TOMAS	Mariona	Analista	ICPS	BARCELONA
TOSQUELLA	Montserrat	Directora Prog. Projectes	GIES - DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
VALCÀRCEL	Begoña	Geògrafa	DIPUTACIÓ DE BARCELONA	BARCELONA
VALLBÉ	Fermí	Director de Projectes	AJUNTAMENT DE BARCELONA	BARCELONA
VILÀ	Albert	Alcalde	AJUNTAMENT EL PAPIOL	EL PAPIOL
VIÑETA	Jaume	Cap Àrea Serveis Personals	AJUNTAMENT MOLLET DEL VALLÈS	MOLLET DEL VALLÈS

programaeuropa **Novelats**

- ▶ **Novelats**
 - Activitats i serveis
 - Guia d'ajuts de la Unió Europea
 - Recerca de Partenariat
 - Publicacions
 - Documents
 - Formació
 - Agenda
 - Xarxes
 - Bústia de l'euro
 - Altres adreces d'interès
-
- @ Gabinet d'Integració Europea i Solidaritat

- Programa de la Presidència Espanyola de la Unió Europea (document .PDF)
- Interreg III C - Programa d'Iniciativa Comunitària. Zona Sud (document .DOC)
- Seminari Interreg III a Palma de Mallorca (document .PDF)
- Ponència del VIII Curs sobre la Unió Europea
- Conferència: 'Europa i Món Local', 23 i 24 de gener (document .PDF)
- Selecció dels projectes de la primera convocatòria de la Iniciativa EQUAL (document .PDF)
- Enfortiment de la dimensió local de l'Estratègia Europea d'Ocupació (document .PDF)
- Convocatòria de les Accions innovadores de l'article 8 del Fons Social Europeu 'Estratègies locals d'ocupació i innovació' (document .PDF)
- INTERREG III B MEDOC i SUDOE. Projecte de Programa d'Iniciativa Comunitària (document .PDF)

Brillit Europa i Solidaritat	EUROPEAN EQUAL	Documents Clau on-line	Guia d'Ajuts de la Unió Europea
------------------------------	----------------	------------------------	---------------------------------

INFORMACIONS CLAU DELS I LES PONENTS

NOM	TAULATEMA	CURRICULUM	INTERESSOS	Temes clau ponència
Enrique Barón	Conferència Inaugural: Ciutadania i carta drets fonamentals	Ex Ministre socialista de Transport, Turisme i Comunicacions	Relacions Parlament Europeu i Comissió i Consells de Ministres.	
Membre de la Comissió d'Afers Constitucionals del Parlament Europeu		Expresident del Parlament Europeu President del Grup Parlamentari dels Socialistes Europeus.	Relacions Estats-Europa Rol del Parlament en la nova governabilitat Europea. Constitució Europea	
Andreas Schieder	Taula 1: Model organitzatiu estat	Té responsabilitats en desenvolupament urbà i transports.	Les dinàmiques intergovernamentals d'Àustria i del món local.	Estructura de l'Estat Austriac. Competències de l'estat central i les províncies federals. Característiques de la ciutat de Viena: Ciutat i Província Federal alhora: doble rol dels òrgans de govern. L'Alcalde és alcalde i governador de la província. El Ple són 100 membres i escull l'alcalde i el senat (òrgan de govern provincial). Els Comitè del Ple controlen les àrees de govern.
Membre del Parlament de la Ciutat-Estat de Viena i de l'Ajuntament de Viena.		Expresident de les Joventuts Socialistes Europees.	La influència de la dinàmica federal en el món local.	El cap de l'administració municipal és cap de l'oficina administrativa del govern provincial. L'administració municipal comprèn 65.000 treballadors. A Viena hi ha 23 districtes governats per un Consell que és elegit directament.

NOM	TAULA/TEMA	CURRICULUM	INTERESSOS	Temes clau ponència
<p>Vincent Hoffmann-Martinott</p> <p>Professor de Ciència Política</p> <p>Director de Recerca del CNRS</p>	<p>Taula 1: Model organitzatiu estat</p>	<p>Especialitzat en govern local a Burdeus.</p> <p>Especialista en govern local comparat, polítiques públiques i dinàmiques territorials, i anàlisis electorals.</p> <p>Forma part de diverses associacions europees de ciència política.</p> <p>Parla també anglès</p>	<p>Món local a França i a Alemanya.</p> <p>Analista de canvis de la cultura política a nivell mundial i si està emergint una nova cultura política a nivell local.</p>	<p>Tots els estats europeus estan revisant les seves estructures de govern territorial o govern local.</p> <p>Les reformes consisteixen en trobar noves formes de legitimitat per actuar. Les línies que s'apunten són: la descentralització, la reducció de la fragmentació institucional i la revitalització de la democràcia local.</p> <p>Els governs perifèrics cada vegada tenen més importància, fet que comporta un canvi de rol del govern central (menys presència), de la naturalesa de l'estat (menys estat i més estratègic), i l'aparició d'escenaris més complexos i més fragmentats d'articulació de polítiques públiques.</p> <p>Els Alcaldes com a líders de projectes, conciliadors d'interessos i mediadors de conflictes són una via de solució en aquest context.</p>

NOM	TAULAT/TEMA	CURRICULUM	INTERESSOS	Temes clau ponència
<p>Jean Jaques Schilt</p> <p>Alcalde de Lausana</p> <p>Diputat del Gran Consell de Vaud</p>	<p>Taula 1: Model organitzatiu estat</p>	<p>Ha tingut responsabilitats en temes de Treball i ensenyament.</p> <p>Ex President del partit Socialista de Lausana de 1979 a 1983.</p>	<p>Les dinàmiques politico-institucionals d'un context confederal on el món local té unes característiques úniques.</p> <p>La vida política local i la democràcia directa.</p>	<p>Les estructures i tendències de reforma dels 3 nivells de govern de Suïssa.</p> <p>Durant els 90 hi hagut una tendència a la centralització i a la privatització i liberalització.</p> <p>Els cantons són molt heterogenis entre si, però aquestes tendències han provocat en tots un augment de la complexitat competencial i problemes financers importants.</p> <p>El sistema de comunes (ajuntaments) és extremadament complex: n'hi ha molts (2879) i molt petits 55% amb menys de 1000 habitants.</p> <p>Les comunes tenen un alt grau d'autonomia i els cantons són qui legislen directament sobre les seves competències.</p> <p>Avui dia hi ha una Conferència tripartita per a tractar problemes d'interès comú.</p>

NOM	TAULA/TEMA	CURRICULUM	INTERESSOS	Temes clau ponència
<p>Mario Caciagli</p> <p>Catedràtic de Ciència Política</p>	<p>Taula 2: Democràcia i sistema electoral</p>	<p>Catedràtic a la Universitat De Florència.</p> <p>Fundador de la Societat Italiana d'Estudis electorals</p> <p>Parla castellà i coneix molt bé Barcelona</p>	<p>Qüestions electorals, tant a nivell nacional com local a Itàlia i a Europa.</p> <p>Expert en govern local italià.</p> <p>Coneix molt bé les noves dinàmiques polítiques que estan passant a Itàlia arran dels canvis dels sistemes electorals.</p>	<p>Els sistemes electorals i les seves conseqüències es poden analitzar a partir de quins dels dos valors es volen potenciar: la representativitat o l'eficàcia del govern.</p> <p>En diversos països (Itàlia, Alemanya, Àustria) s'està optant pel segon principi a través de la introducció de l'elecció directa de l'alcalde i del seu reforçament davant els regidors i els partits polítics locals.</p> <p>A Itàlia el canvi de sistema ha vingut per la demanda de més govern i més participació i deixar de banda el domini dels partits polítics sobre la vida política local i sobre la durada dels governs.</p> <p>La introducció d'un sistema d'elecció directa de l'alcalde o del cap de l'executiu ha permès guanyar en visibilitat, l'alternança de coalicions de govern i el reforçament de l'alcalde per sobre del ple i dels tinentes d'alcalde.</p> <p>A Alemanya i Àustria, amb la introducció de l'elecció directa de l'alcalde es volia atènyer el paper dels partits polítics en alguns plens i atorgar més poder discrecional als alcaldes elegits directament.</p> <p>Possibilitats per a millorar el sistema electoral local espanyol: que els electors puguin marcar preferències en l'ordre de les llistes (pot augmentar la participació electoral però pot conduir a una relació clientelar entre electes i ciutadans); disminuir la barrera electoral (faria augmentar la representativitat però podria implicar una fragmentació gran).</p>

NOM	TAULA/TEMA	CURRÍCULUM	INTERESSOS	Temes clau ponència
<p>Javier Torres Vela</p> <p>President del Parlament d'Andalusia</p>	<p>Taula 2: Democràcia i sistema electoral</p>	<p>Ex diputat al Parlament d'Andalusia i ex Senador representant de la Comunitat Autònoma</p> <p>Ex conseller de cultura de la Junta d'Andalusia</p> <p>Ex regidor de l'Ajuntament de Granada.</p> <p>Ha exercit de docent a la Universitat de Granada en temes de sociologia electoral i estadística.</p> <p>Especialista en temes electorals.</p>	<p>Sociologia electoral, dinàmiques polítiques locals i la seva connexió amb el Senat i o òrgans estatals.</p>	

NOM	TAULA/TEMA	CURRÍCULUM	INTERESSOS	Temes clau ponència
<p>Gerry Stoker</p> <p>Catedràtic de Ciència Política</p>	<p>Taula 2: Democràcia i sistema electoral</p>	<p>Catedràtic a Manchester</p> <p>És assessor del govern britànic en temes de govern local i impulsor de les polítiques del nou laborisme local.</p> <p>Coneix Barcelona i la seva experiència municipal que ha servit, juntament amb altres, d'inspiració en algunes de les seves propostes sobre govern local.</p>	<p>El món local a Gran Bretanya</p> <p>Especialista en govern local, participació ciutadana, capital social i democràcia local, polítiques públiques.</p>	<p>El nou laborisme vol restituir la vitalitat democràtica del govern local.</p> <p>L'estratègia gira al voltant de: reformes electorals, recolzar la participació ciutadana, reforma de les estructures polítiques locals.</p> <p>Uns alcaldes forts tenen pros i contres. Un sistema amb alcaldes forts pot servir per marcar diferències entre les diverses localitats, pot ser un sistema molt més adequat per fer front als reptes de la nova governabilitat local, i poden facilitar els processos de descentralització regional a Anglaterra.</p> <p>Però un sistema d'alcalde fort pot generar concentració de poder, més corrupció, una neutralització de la política per la gestió o a l'inrevés, pot amenaçar la consecució d'altres objectius importants com el rol habilitador dels regidors, o simplement no resoldrà els problemes de fons del govern local.</p>

NOM	TAULA/TEMA	CURRÍCULUM	INTERESSOS	Temes clau ponència
<p>Mercedes Bresso</p> <p>Presidenta de la província de Torino i de la Federació Mundial de Ciutats Unides.</p>	<p>Taula 3: Articulació del principi de subsidiarietat</p>	<p>Ha tingut responsabilitats a nivell regional en temes relacionats amb la planificació del territori i mediambient.</p> <p>Professora universitària en temes d'economia del medi ambient.</p> <p>Parla francès</p>	<p>La nova dinàmica territorial i política recent d'Itàlia i cap on apunten els canvis.</p> <p>Les polítiques mediambientals d'Itàlia.</p>	<p>La descentralització a Itàlia està vinculada a la desburocratització.</p> <p>Recentment el debat ha inclòs l'articulació del principi de subsidiarietat de l'estat central cap a les províncies sobretot en els camps de sanitat, transport i comerç.</p> <p>A aquest debat s'hi ha afegit la possibilitat de traspassar competències de les regions cap el món local (ajuntaments i províncies). Les competències de les que es parla són carreteres, polítiques d'ocupació, mediambient i formació professional.</p> <p>En aquest context, les províncies busquen ara un nou rol més centrat en la representació territorial i més proper als ciutadans. Per exemple la província de Torino té un paper important en el recolzament del desenvolupament econòmic i social de les localitats.</p> <p>A aquest federalisme més administratiu també l'ha acompanyat mesures fiscals. En el context del pacte d'estabilitat s'obre la porta a aprofundir en aquesta línia fiscal.</p> <p>Els canvis en la legislació electoral cap un sistema més presidencial han configurat un panorama polític i administratiu que permet una assumpció més transparent de noves responsabilitats per part del món local i les regions. A aquestes noves responsabilitats els cal també unes fonts de recursos econòmics suficients.</p>

NOM	TAULA/TEMA	CURRÍCULUM	INTERESSOS	Temes clau ponència
<p>Joan Botella</p> <p>Catedràtic de Ciència Política a la UAB.</p> <p>Membre de Consell Audiovisual de Catalunya</p>	<p>Taula 3: Articulació del principi de subsidiarietat</p>	<p>Ha estat vinculat al dept. Ciència Política des dels seus orígens. Ha exercit diversos càrrecs de responsabilitat a la UAB. Ha publicat diversos articles i llibres sobre el món local. Ha estat i és membre de diverses associacions professionals internacionals de Ciència Política.</p>	<p>Expert en partits polítics, eleccions, pensament polític i política comparada. Actualment temes de comunicació</p>	
<p>Jordi Borja</p> <p>Director del Màster Ciutat: polítiques, projectes i gestió de la UB.</p>	<p>Taula 3: Articulació del principi de subsidiarietat</p>	<p>Ex tinent d'alcalde a l'Ajuntament de BCN. Ex responsable del programa de descentralització i de participació ciutadana (1983-1987) Actualment es dedica a la docència i recerca en temes urbans i en assessora a governs de diversos nivells</p>	<p>Polítiques urbanes des de tots els àmbits. Descentralització Combina elements urbanístics amb sociològics i polítics. Dinàmiques de les àrees metropolitanes i de ciutats globals, i de la connexió entre ciutat i globalització.</p>	<p>Cal un nou concepte de ciutadania que reculli els nous drets i deures adequats a les noves realitats. Ara cal separar ciutadania de nacionalitat. Els estats nació a través de la consolidació de la democràcia representativa liberal són els que han definit les condicions de ciutadania. Aquesta nova definició de la ciutadania s'ha de fer des de l'àmbit subestatal i supraestatal, perquè són les dues realitat més dinàmiques. Aquesta redefinició és un procés constant, conflictiu i complex.</p>

NOM	TAULA/TEMA	CURRICULUM	INTERESSOS	Temes clau ponència
<p>Jerôme Vignon</p> <p>Cap de l'equip que ha elaborat el llibre blanc sobre la governabilitat europea.</p>	<p>Taula 3: Articulació del principi de subsidiarietat</p>	<p>Ex director del DATAR (unitat de planificació estratègica territorial del govern de França),</p> <p>Ex director de la Cellula de prospectiva de la UE.</p>	<p>Expert en les relacions intergovernamentals a nivell de la UE.</p> <p>Coneix les línies mestres de la futura evolució de la UE i de les dinàmiques de canvi que implica</p>	
<p>Pere Alcober</p> <p>President Delegat de l'Organisme Autònom Flor de Maig.</p> <p>Regidor de l'Ajuntament de Barcelona de participació ciutadana</p>	<p>Taula 4: Qualitat democràtica i participació</p>	<p>Regidor a l'ajuntament de Barcelona des de 1995.</p> <p>President del Districte de Sants-Monjuïc.</p> <p>Vinculat a diversos moviments associatius i veïnals.</p>	<p>Participació ciutadana local.</p> <p>Descentralització urbana.</p> <p>Democràcia deliberativa.</p> <p>Polítiques de l'Ajuntament de Barcelona.</p>	<p>A una nova forma de construir i entendre les ciutats, sobretot Barcelona, els correspon un nou model de participació ciutadana. A aquestes noves ciutats més integradores els cal una participació ciutadana més integradora.</p> <p>La participació ciutadana es pot entendre des de dues òptiques diferents: des d'una òptica més formalista i enfocada a establir mecanismes i estructures de consens de polítiques i per a la canalització de propostes des del món associatiu; o bé es pot entendre des d'una òptica més transversal que impregni totes les polítiques i serveis de l'Ajuntament.</p> <p>16 anys de descentralització i participació ciutadana a BCN s'han caracteritzat per establir uns mecanismes de participació i comunicació duals entre administració i moviment associatiu.</p> <p>Ara el nou model també ha d'incorporar la participació de la ciutadania no associada, i un canvi de rol de l'administració per donar més rol al tercer sector.</p>

NOM	TAULA/TEMA	CURRÍCULUM	INTERESSOS	Temes clau ponència
<p>Joan Subirats Catedràtic de Ciència Política a la UAB</p>	<p>Taula 4: Qualitat democràtica i participació</p>	<p>Especialista en: polítiques públiques, participació ciutadana, capital social, govern local i participació ciutadana i polítiques medioambientals. Director del programa de Gestió Pública. Assessor del món local en temes de participació i planificació estratègica</p>	<p>Coneix bé les experiències de participació ciutadana. Articulació de polítiques entre els diversos nivells de govern.</p>	<p>Quin paper poden jugar les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) en superar les insuficiències del model de democràcia representativa actual, sobretot en la pèrdua de confiança de la ciutadania vers el conjunt del sistema? Les TIC poden tenir un resultat o altre en funció de si s'utilitzen amb una voluntat més o menys innovadora, i si s'utilitzen per a millorar els resultats de les polítiques públiques o per a millorar el conjunt del sistema polític. Les TIC poden permetre millorar el coneixement dels usuaris sobre les polítiques públiques o es poden fer servir per a fer que la democràcia representativa elitista no estigui tan allunyada dels ciutadans. En ambdós casos hi ha un grau d'innovació baix. Les TIC també poden servir per a establir xarxes plurals de prestació de serveis o per a establir una nova democràcia directa que preservi els ritmes de deliberació i decisió de l'antic model. En aquests casos els graus d'innovació serien alts.</p>

NOM	TAULA/TEMA	CURRÍCULUM	INTERESSOS	Temes clau ponència
<p>Bas Denters Catedràtic de Política Urbana de la Univ de Twente (Holanda)</p>	<p>Taula 4: Qualitat democràtica i participació</p>	<p>Especialista en polítiques urbanes i en democràcia local. Director de l'Institut de Governabilitat (INDEGO) descentralitzada i director científic d'un ens dedicat a polítiques urbanes regionals. Dinamitzador de la llista de discussió científica sobre temes locals LOGOPOL i membre de l'equip directiu de la Associació Europea d'Investigacions Urbanes.</p>	<p>Canvis en el món local d'Holanda, sobretot en els temes de millora de la participació electoral local i de millora democràtica.</p>	

NOM	TAULA/TEMA	CURRÍCULUM	INTERESSOS	Temes clau ponència
<p>Jos Chabert President del Comitè de les Regions de la UE.</p>	<p>Cioenda: El rol de les ciutats en la construcció europea</p>	<p>Ex ministre federal de Bèlgica en diverses ocasions. Expresident de la Euroregió. Membre del Partit Popular Europeu. Ha estat vinculat al Comitè de les Regions des del 1994. Finalitza el dia 25 la seva presidència</p>	<p>Dinàmiques politico-institucionals de Bèlgica. Els canvis institucionals de la UE, el paper del Comitè de les Regions, i de les regions dins de la UE.</p>	<p>El Comitè de les Regions (CR) de la Unió Europea està compost per 222 membres electes i és l'òrgan polític portaveu de les regions, municipis i autoritats locals. La seva creació va ser una innovació institucional per a corregir el dèficit democràtic i permetre l'accés del món local i regional al procés de presa de decisions de la Unió Europea. El CR és partidari de reforçar la influència de les regions i de les ciutats en el marc de la UE. A les Regions els és molt més fàcil fer sentir la seva veu que a les ciutats perquè molts països tenen una estructura federal i a la dimensió regional de moltes polítiques europees. Els processos d'integració econòmica i social internacionals posen de manifest la importància de les ciutats. Les ciutats són motors molt potents pel desenvolupament econòmic i social, però és a les ciutats on cristal·litzen els problemes socials més preocupants (com ara l'atur) que causen la degradació urbana i social a les ciutats. A més a més, hi ha certs problemes que afecten especialment a les ciutats (transport, medi ambient). Per això cal una política específica per a les ciutats, és a dir, una política urbana europea integral elaborada des de baix, des del món local. El CR ha treballat a partir dels punts forts de les ciutats i ha posat l'èmfasi en que calen associacions de ciutats fortes que també incloguin els altres nivells de govern dels estats que les formin.</p>

Institut de Ciències Polítiques i Socials
Institut adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona

Dr. Jordi Sánchez
Fundació Bofill

Institució creada per un
Consorci entre la
Universitat Autònoma
de Barcelona i la
Diputació de Barcelona

Benvolgut Jordi,

Gràcies per la teva participació a la Jornada.

Hem previst que el desenvolupament de la teva taula sigui el següent:

- El moderador inicia la sessió presentant els ponents i i explicant de què es parlarà: els temes, objectius, la importància del tema,...
- Després intervindran els ponents. Cada ponent té 15-20 minuts per desenvolupar el tema.
- Finalment el moderador obrirà el torn de debat. No cal dir, que els membres de la taula poden fer les preguntes que considerin pertinents.

Et trameto adjunt els curricula dels ponents de la teva taula, així com les ponències que disposem en aquests moments.

La primera fila està reservada als altres ponents i persones especialment convidades a la Jornada.

Hem pensat que estaria bé que, una estona abans de l'inici de la taula, ens reuníssim amb el moderador, per tal de poder-vos presentar i acabar d'ajustar, si cal, els detalls finals.

Una abraçada

Gabriel Colomé
Secretari de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials

Barcelona, 21 d gener de 2002

Qualitat democràtica: el repte de la participació ciutadana

Aquesta taula no tan sols hauria de parlar de com es pot participar i quins són els millors processos per a fer-ho, sinó que també hauria d'analitzar una situació més de fons i més polèmica: el debat entre democràcia participativa i representativa. I contextualitzar-lo, és a dir, analitzar si les desigualtats existents a la nostra societat en relació a l'educació, a l'accés a la informació, al domini de les noves tecnologies etc. impossibiliten o no una major participació.

Així, l'estructura que proposem seria la següent:

- Per què cal participar?
- Mecanismes de participació
- Experiències de participació als diferents països
- Riscos i reptes de la participació

La moderadora hauria d'explicar com l'àmbit local és bo, per la proximitat, per aconseguir una major participació dels ciutadans.

PRESENTATION BAS DENTERS

According to a famous saying "all politics is local". On the basis of this, one would expect that public participation is essentially a local matter. This position is, however, far from undisputed. Some students of local government have argued that local politics is becoming increasingly irrelevant. These scholars point at the high mobility rates in our cities. They argue that our work, our social contacts and our leisure activities are increasingly conducted outside the place where we happen to live. This is supposed to have eroded people's attachments to their local community. Moreover, it is assumed that this has reduced the relevance of local politics.

Others, however, have argued that these changes in the scale of social interactions may not be universal. Numerous people are immobile and are therefore stuck in their residential neighbourhood. Moreover, even if people really have become 'foot lose and fancy-free', this does not necessarily imply that local politics is irrelevant.

The latter position is supported by empirical studies of mass political behaviour. Several studies have shown that local government is far more important as a target for citizen participation than national government. If local government would have lost its significance, it would be hard to imagine why so many people would engage in local political activities.

But why is citizen involvement important? Over the years this question has been answered in a number of different ways. In this presentation I will first discuss the value of participation from the perspective of three models.

CLICK for new slide

I have borrowed these models from a recent book by Miller, Dickson and Stoker, although I have slightly changed the names of the various models.

- First, there is the representative democratic model. This emphasises the key role of elections in establishing electoral accountability of representatives.

This is the prevalent model of local democracy in the modern Western world. The two other models challenge this established model. The two contending models are:

- The market model which emphasises the responsiveness of service providers to the users of services, and
- the direct-democratic model that is based on the assumption that citizens should have a direct say over the fate of their neighbourhood community.

The appreciation of citizen participation depends very much on the value premises one adopts. The three models of democratic governance rest on different ideas about the value of citizen participation. I will start with a discussion of the representative model of democratic governance.

CLICK for new slide

The essence of the representative model is the electoral accountability of local government. The direct election of representatives is therefore central to this model. In

The market model is based on a critique of elections as mechanisms for signalling political satisfaction and dissatisfaction. This model was very influential in the 1980's and 1990's, especially in the USA and in the UK.

CLICK for new slide

The market model aims at an extension of the proclaimed virtues of a market economy to the public domain. Its key value is consumer sovereignty: user demands should determine the supply of goods and services. The main mechanism to bring this about is the introduction of consumer choice in public sector markets. The availability of an exit option is essential. A dissatisfied customer should be able to buy his goods from alternative suppliers. The introduction of consumer choice in public sector markets should produce similar benign results.

In practice it has proved difficult to implement such a market model. There are only few examples of fully developed markets in which citizens are involved as buyers of public goods. Rather we have seen the introduction of quasi-markets in which the provision and the production of goods and services are separated.

CLICK for new slide

In such a quasi-market local government retains the responsibility for the so-called provision of goods and services. The provision of services pertains, among other things, to decisions on the quantity and the quality of the services to be produced.

The production of these services, however, is granted to the producer who makes the most attractive bid in a competitive tender. The market element in such quasi-markets relates to the competitive tendering for production contracts. This may have important advantages over traditional in-house production; for example in terms of producer efficiency.

But in Vincent Ostrom's memorable words "[p]roducer efficiency in the absence of consumer utility is without economic meaning". And therefore the key question remains how the responsiveness to consumer demands of the service provider is to be guaranteed.

We should recognize that from the consumer's perspective such a quasi-market does not offer any choice. The customer is stuck with one and only one provider. There are no realistic exit options available. Alternative mechanisms should therefore guarantee responsiveness to user demands.

Proponents of the market model consider citizen charters as such a mechanism. Charters require the publication of standards and benchmarks to evaluate the performance in service delivery. Moreover, charters contain procedures for complaints and redress.

But how effective are such instruments? Are service providers prepared to take citizen's complaints seriously? Despite all the market rhetoric it is ironic that the essential question of how to warrant responsiveness, critically depends on the willingness of the providers to heed the demands of the consumers.

Therefore, even though producer competition and charters may be important for some goals, they can never replace the current indirect model of democratic governance.

In recent years we have witnessed a revival of interest in more direct forms of (local) democracy. As the market model, the direct democracy model is based on a radical critique of representative democracy.

CLICK for new slide

But whereas the market model largely relies on the exit option, the direct democrats emphasise the importance of active citizenship. The notion of active citizenship relates to both the provision and the production of goods and services. The key value is self-government. And self-government implies broad participation in public decision-making, co-production and self help.

Adherents of the direct model share a dislike of large-scale government. Large units of government tend to erode citizen's sense of civic responsibility and make "constructive deliberation among citizens less likely". Since small is considered beautiful, it is not surprising that the direct model in practical terms emphasises the desirability of neighbourhood decentralisation.

This neighbourhood model, however, has several problems. I will discuss one of these here. Later on, we shall see that there are still more problems. A major problem of neighbourhood democracy is its limited applicability. On the one hand, small units, like neighbourhoods may be ideal for public participation. On the other hand, their capacity to solve problems is only limited. The neighbourhood simply is no relevant arena for many of modern society's most pressing political problems. This considerably reduces the scope for neighbourhood governance.

The three models of local governance discussed so far, all emphasise a different mode of political participation. The discussion has also shown that each of these models has some obvious limitations. The prevalent model of representative local democracy has been challenged from two sides. On the one hand the market model has tried to remedy failures of the traditional model by introducing market-like devices to enhance consumer sovereignty. On the other hand direct-democrats have supported active citizen involvement, especially at the neighbourhood level. Whereas either of these alternatives

provides some interesting new ideas, their scope is restricted. These restrictions in scope disqualify these models as alternatives for the representative model. Somewhat less pretentious, however, citizen charters, procedures for complaint and redress and neighbourhood decentralisation provide interesting opportunities to complete the current representative model.

Currently neighbourhood-oriented reform strategies are particularly en vogue. Therefore they deserve a closer inspection. In the rest of this presentation I will explore the potential of neighbourhood governance as a vehicle for local political participation.

The neighbourhood model assumes that citizens are both willing and able to participate. But numerous people may not be willing or capable of doing so. Therefore, I will try to look into some participatory motivations and resources. I will not try to provide a complete review, but concentrate on some key issues.

In discussing these issues I will use a citizen survey in my university's hometown Enschede. Of course we should be careful in our conclusions. The reported findings merely reflect the results of a survey of a small sample in only one Dutch municipality. Still, these results provide some indications for the issues we will encounter while introducing neighbourhood governance. Enschede is a Dutch city of 150,000 inhabitants close to the German border. The city is rather poor by national standards. In the subsequent analyses I have compared the residents living in the most deprived neighbourhoods of Enschede with the residents of its more wealthy communities.

A first question is, are people motivated to become actively involved in neighbourhood governance? The direct democracy model is based on a rather demanding conception of citizenship. Citizens should not only be law-abiding, tolerant and voting members of their community. They should also get actively involved in local and neighbourhood affairs.

So far, the public support base for such a notion of active citizenship is not very clear. On the one hand many observers claim that due to a rise in the levels of education, citizens have become more willing to become actively involved in political matters. On the other hand, it remains to be seen whether such a general more activist inclination would also imply a sense of duty to become involved in neighbourhood affairs.

This raises the question: Do people feel a moral obligation to become involved in neighbourhood activities? The first thing we learn is that a majority of 56 percent of the respondents in Enschede displayed such a strong sense of civic obligation.

CLICK for new slide

The support for active, neighbourhood-oriented citizenship is highest among the residents of the most prosperous communities. Here two of every three residents feel a strong sense of active citizen duty. In the deprived neighbourhoods just 50 percent display a similar sense of civic duty.

Of course we do not know how much support is needed for viable neighbourhood governance. Still, it seems that Enschede's prosperous communities are in a better position to embark on the route towards neighbourhood governance than the more deprived areas. This is worrisome because it is precisely in these poor neighbourhoods where the need for such neighbourhood action is highest.

The decision to engage in neighbourhood action not only depends on people's motivations. Resources are equally important. These resources may be rather diverse.

CLICK for new slide

It has been established again and again that people's participation depends on their income, their time and their human capital. A variety of research reports have confirmed such associations. Therefore, I see little use in repeating these well-known facts here. Even so it is important to notice that interpersonal inequalities in politically relevant resources typically are reproduced at the neighbourhood level. There we find privileged neighbourhoods with many resourceful people and deprived areas with only few such people.

In this presentation I would like to concentrate on another type of resource: social capital. Social capital refers to the networks in which people are involved, interpersonal trust and norms of reciprocity in a community. The availability of social capital improves the chances of achieving successful social action aimed at common objectives. Therefore

social capital may be crucial for neighbourhood governance. For the Enschede case we have collected some interesting data on interpersonal trust and norms of reciprocity. We will look at social trust first.

CLICK for new slide

The graph clearly indicates that residents' trust in people from the neighbourhood decreases with neighbourhood deprivation. Among the respondents in the wealthy communities 76 percent consider neighbours as highly trustworthy. Among those living in the most deprived neighbourhoods this was merely 40 percent.

A similar pattern arises if we look at a second component of social capital: the presence of norms of reciprocity. If such norms prevail, citizens will be confident that their neighbours would be willing to help out in case of personal or neighbourhood problems.

CLICK for new slide

Once again there are large differences between residents from different neighbourhoods. On Enschede's gold coast only one in every ten residents expects that a request for neighbourly help would be in vain. In the most deprived neighbourhoods almost half of the residents expects no help in the case of a problem.

It would be tempting to conclude that we should refrain from experiments with neighbourhood democracy. The chances of success, especially in the deprived neighbourhoods of our cities, are poor. This raises serious doubts regarding participatory initiatives: will we be able to mobilise participants from such neighbourhoods? And if so, how representative will they be for the non-participants?

Such conclusions will provide welcome ammunition for conservatives who would like to leave the current representative system largely untouched. But we should keep in mind that the representative model is not immaculate either. As long as we keep their limitations clearly in mind, it may be worthwhile to look for solutions to surmount some problems of alternative models of democratic governance.

ENDING I

[I am afraid my time is up. If I would have had some more time, I would have liked to discuss an example that would have shown that looking for solutions to such problems is not as hopeless as the proverbial search for the Holy Grail. But I will stop here. Maybe there will be some room to say something more about the example I had in mind in the subsequent discussion].

ENDING 2

[Looking for such solutions may not be entirely like the proverbial search for the Holy Grail. An example from Enschede may provide some new hope.

CLICK for new slide

On May 13th 2000 an enormous explosion in a fireworks storage destroyed the Roombeek area in the city of Enschede. Twenty-two residents were killed, hundreds were injured, and many residents were displaced. Roombeek was one of the most deprived neighbourhoods in the city and had an ethnically mixed population. Soon after the disaster it was decided that the victims should be allowed maximum feasible participation in the redevelopment process. The municipality set up an ambitious participatory planning procedure to achieve this.

The city of Enschede also asked my Faculty to evaluate this planning process. A key question related to issues of participation and non-participation of residents. In order to answer such questions we conducted a survey of the population of the Roombeek area.

Click for new slide

The results of our study point to several interesting conclusions. Firstly, massive mobilisation of citizens in a deprived area like Roombeek proved to be possible. Secondly, our analyses showed that the participants were very much like the non-participants in terms of their income, their level of education and in terms of gender. Thirdly, and probably even more important, participants and non-participants agreed in their views on the major issues of the redevelopment.

These results indicate that results of direct democratic procedures are not necessarily biased. This may in part be due to the special situation in the Enschede case. It may nevertheless be informative to carefully study the Enschede example in order to find out what made this process more successful than so many other participatory planning procedures. Of course there are more success stories. We should carefully study such

experiments. They may provide valuable information to improve our understanding of the conditions of democratic citizenship and vital local democracy. Such knowledge may be essential in rejuvenating democratic local government].

ELS DILEMES D'UNA RELACIÓ INEVITABLE. INNOVACIÓ DEMOCRÀTICA I TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ I DE LA COMUNICACIÓ¹

Joan Subirats

Universitat Autònoma de Barcelona

1. Introducció

En una conferència sobre la nova societat de la informació, el rector de l'Open University, John Daniel, va afirmar: "Senyores i senyors, les noves tecnologies són la resposta. Quina era la pregunta?". La frase és una bona forma d'expressar les grans expectatives generades en molts i diferents camps de la nostra vida davant la perspectiva que obre l'aplicació de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), però al mateix temps, el desconcert que generen les seves possibles utilitats i impactes. L'anècdota recorda el comentari que va realitzar el precursor de la comunicació sense fils, Marconi, quan alguns dels seus col·laboradors, cofois pel descobriment, van dir, "ja podem parlar amb Florida", i aleshores Marconi va respondre: "¿Però tenim alguna cosa a dir als de Florida?". De manera semblant, podem afirmar que no hi ha dia que no trobem a algú entusiasmat amb les possibilitats que obren les noves tecnologies en el camp de la democràcia i el funcionament del sistema polític. Però, probablement primer hauriem de pensar en els problemes que avui tenim plantejats i en les utilitats potencials i reals d'aquestes TIC. L'aportació que aquí presentem, pretén posar primer de relleu les insuficiències del funcionament actual dels sistemes democràtics europeus, per després contrastar, de forma exploratòria, en quina mesura les TIC poden contribuir als processos d'innovació i millora.

S'ha afirmat², que la modernitat pot ser definida políticament per les institucions democràtiques, i social i culturalment per la civilització de la tecnologia. Però, les relacions entre aquests dos components no estan exemptes d'ambigüitats. Mentre alguns, com Jean Jacques Rousseau, es van manifestar sempre recelosos davant els efectes que el progrés científic tindria sobre la privacitat i la igualtat en les relacions polítiques, altres com Karl Popper o Bertrand Russell, van entendre que existia una estreta relació entre l'esperit de la ciència i l'èxit de les institucions democràtiques. Però, el que cada vegada està més present és la preocupació sobre com relacionar la proliferació de les TIC amb els processos i valors de la democràcia³. De manera simple podríem dir que existeixen almenys tres interessants (i no obligatòriament excoents) possibilitats per a les TIC en relació a la democràcia política. Poden agreujar els problemes que avui presenta la democràcia parlamentària, poden ajudar a solucionar o superar aquests problemes, o poden crear problemes nous que les pròpies TIC no siguin capaços de resoldre.

¹ Una primera versió d'aquest text va ser presentada en el seminari de "Nova Política" del CCCB, a final del curs 2000-2001

² Benjamin Barber, 1998, *A Passion for Democracy*, Princeton University Press

³ Veure sobre això els treballs de Hoff, J.-Horrocks, I.-Tops, P. (eds.), 2000, *Democratic Governance and New Technology*, Routledge, Londres; Bellamy, C.-Taylor, J.A. (1998), *Governing in the Information Age*, Open University Press, Buckingham; Tsagarousianou, R.-Tambini, D.-Bryan, C. (eds.), 1998, *Cyberdemocracy-Technology Cities and Civic Networks*, Routledge, Londres

Hi ha qui opina⁴, que si la primera generació dels *media* (ràdio, tv), han fet de la política alguna cosa gairebé virtual, això es veurà summament reforçat en la segona generació dels *media* (xarxes electròniques interactives)⁵, conduint a una espècie d'apoteòsi de formes polítiques summament dirigistes. Per completar aquest escenari pessimista, s'augura que les TIC permetran un exhaustiu control de dades, un sofisticat màrqueting polític i configuraran altes possibilitats de manipulació informativa amb poc marge per generar canvi. Altres autors⁶, en canvi, consideren que les TIC poden afavorir un més fàcil accés de la ciutadania a les activitats del govern, convertint-lo en un ens més controlable i amb menors possibilitats d'exercir un control jeràrquic sense els adequats contrapesos i limitacions. I, al mateix temps, les noves formes de comunicació entre els ciutadans, els parlaments i els governs, pot arribar a equilibrar o compensar el poder actual dels *media*, dels grups de pressió o dels partits que aconseguixen condicionar l'agenda política i "formatejar" les *issues* del sistema. Seria aquesta una visió esperançada dels efectes democratitzadors i de contrapès de poder en relació a institucions i elits que es manifesten ara més bé tancades en relació a la societat.

Però, en el camp que aquí ens interessa, hem de constatar que les formes d'operar de les TIC i del sistema polític semblen no ser massa coincidents. Mentre la democràcia ens condueix a un escenari de deliberació, prudència i interacció parsimoniosa, amb gran malbaratament de temps, la revolució tecnològica es caracteritza precisament per la rapidesa que imprimeix a tot amb el que entra en relació. Mentre la forma digital de raonar és molt simple, binària, buscant sempre l'elecció entre "A" o "B", entre "Sí" o "No", el raonament polític intenta endinsar-se en la complexitat, traient a la llum matisos i formes diferents de veure el problema. Davant el dilema de "A" o "B", pot buscar les respostes en "tots dos" o en "cap", o en "aquestes no són les respostes al problema", o fins i tot un "aquest no és el problema".

Hauriem per tant de tractar amb certa cautela el tema de la incorporació de les TIC al camp de les institucions democràtiques i les seves formes i regles de procedir, ja que els punts de partida són bé diferents. No tenim perquè sotmetre'ns a un cert determinisme tecnològic que ens indica que és una pèrdua de temps preocupar-se per si de cas és convenient o no l'ús de les TIC en els sistemes de govern democràtics, ja que això és simplement inevitable⁷. Ens interessa analitzar quina és la diferència que efectivament genera l'ús de les TIC davant allò que es consideren problemes o insuficiències dels sistemes democràtics a fi de buscar connexions útils entre els dos mons, des de posicions no exemptes de normativisme, ja que ens interessa allò que reforci la democràcia i obri més camps i més espais a la participació cívica. I ho farem, intentant portar el debat al context europeu de democràcies parlamentàries, amb partits relativament bé organitzats, notablement centralitzats, i amb una forta presència en la intermediació d'interessos, que compten així mateix amb administracions bé establertes i notablement jerarquitzades.

2. Insuficiències en el funcionament de la democràcia?

⁴ Holmes, D. (ed.), 1997, *Virtual Politics. Identity and Community in Cyberspace*, Sage, Londres

⁵ Poster, M., 1995, *The Second Mitjana Age*, Polity Press, Cambridge

⁶ Dutton, W. (ed.), 1999, *Society on the Line. Information Politics in the Digital Age*, Oxford University Press, Oxford

⁷ Grossman, L.K., 1995, *The Electronic Republic. Reshaping Democracy in the Information Age*, Viking, New York

Ens trobem en un moment curiós. Mai en la història de la humanitat s'havia conegut una extensió tan àmplia d'aquest conjunt de regles i de mecanismes de representació plural, de participació i de control, que històricament ha anat conformant el concepte de democràcia. Des d'aquest punt de vista diríem que la democràcia sembla viure un moment dolç a tot el món. Malgrat això, continua existint una insatisfacció creixent en quant al seu funcionament. El fonament d'aquestes crítiques pot buscar-se en aquell conjunt d'elements que Bobbio va anomenar com "promeses incomplertes"⁸. Però també resulta evident la poca capacitat de resolució dels problemes que mostren els mecanismes democràtics de presa de decisions. Formalisme, distanciament entre representants i representats, opacitat, asimetria en els recursos dels teòricament iguals... són algunes de les crítiques que s'esgrimeixen en el debat polític dirigides al funcionament actual dels nostres sistemes democràtics.

En els últims anys s'ha aconseguit dotar d'una forta base empírica aquest conjunt de percepcions, que alguns han definit com un fenomen de desafecció dels ciutadans cap als actors i institucions polítiques de cada país⁹. No es tractaria tant d'un allunyament en relació a la democràcia com sistema de govern (aspecte aquest en el que no es detecta, sinó al contrari, una reducció de legitimitat), sinó un acusat descens de la confiança pública en la forma d'operar i en el rendiment de les institucions representatives. No hi ha signes de preferències per alternatives de govern no democràtiques o autoritàries, però si es constata que les actituds públiques cap a partits, parlaments o governs expressen més i més desconfiança¹⁰.

Aquesta tendència pot considerar-se com significativa, ja que no estem parlant de canvis en la confiança popular cap a uns o altres governants o partits, sinó cap a les institucions representatives que han caracteritzat el model de governació política de la història contemporània en el món occidental. Què pot explicar aquesta tendència?. Seria, com s'ha suggerit, una simple desafecció o desacord amb l'evolució del món actual?. Seria la resposta a la perceptible incapacitat dels poders públics per poder controlar una economia que cada vegada reconeix menys fronteres i regles?. És un producte de la creixent individualització de les formes de vida que comporta un afebliment dels vincles socials i de participació comunitària, i per tant, una menor confiança en tot allò que són institucions representatives d'acció col·lectiva?. O és simplement que ha anat perdent credibilitat i reconeixement la forma d'operar i l'acció concreta de cada govern, la capacitat real de resoldre els problemes que planteja la convivència social per part dels governs?¹¹.

⁸ Norberto Bobbio, 1984, *Il futuro della democrazia*, Einaudi, Torino

⁹ P.Norris, (ed.) 1999, *Critical Citizens*, Oxford University Press: Newton,K.-Norris,P., "Confidence in Public Institutions: Faith, Culture or Performance", a Pharr,S-Putnam,R.,(ed.) 2000, *Disaffected Democracies*, Princeton University Press, Princeton, pp.52-73

¹⁰ De fet, es constata com en 18 de les 20 democràcies més consolidades del món, entre les que es troben totes les democràcies europees més consolidades, el descens de participació ciutadana a les eleccions en els últims deu anys, ha suposat una reducció mitjana de 10 punts. Veure Putnam, R.-Pharr, S.Dalton,R.J. 2000, *What's Troubling the Trilateral Democracies?*, a Pharr-Putnam, pp. 3-30

¹¹ Aquesta última hipòtesi és la que més suport estadístic i empíric ha trobat en els recents treballs sobre el tema. Veure Pharr,S-Putnam,R.,(ed.) 2000, *Disaffected Democracies*, Princeton University Press, Princeton

Tindríem per tant, un escenari en el que semblaria que el sistema democràtic gaudeix de bona salut, ja que la seva legitimitat ha augmentat a tot arreu, mentre que les alternatives que històricament s'havien posat en marxa han acabat en sons fracassos. Fins i tot es defensa que les crítiques a com funciona realment, país a país, són consubstancials amb el propi mecanisme de perfeccionament continu que la democràcia consagra. Segons aquesta visió, no existiria un problema de fons. Es tractaria d'anar millorant l'existent sense posar en dubte els seus paràmetres essencials: poder representatiu elegit a través d'eleccions competitives entre partits, participació, i vies de control del poder legitimament constituït. Però, en canvi, com ja hem esmentat, es constata una creixent insatisfacció amb la "qualitat" d'aquesta democràcia.

Les preguntes connectades amb aquestes constatacions sorgeixen d'immediat. La desafecció cap a les institucions de la democràcia produeix un descens en els mecanismes de participació convencional?; o són aquests mecanismes de participació convencional els que no acaben de satisfer les expectatives dels ciutadans i això els porta a utilitzar-los cada vegada menys i a desconfiar de les institucions representatives?; o són les dues coses a la vegada?. El fet cert és que existeix una abundant literatura sobre això en la que aquí no entrarem¹². Però, en general es constaten problemes d'insatisfacció amb els sistemes de selecció de les elits representatives; un excessiu ritualisme en les vies de representació; una posició de quasimonopoli dels partits polítics a l'escenari de la participació política (enfront dels que només et queda la "sortida" davant la falta de "veu"); o una dificultat per veure reflectides en les plataformes electorals els temes o "issues" que de manera transversal poden interessar més directament que el debat sobre qui serà el nou primer ministre, o quina serà la força política que aconseguirà tenir la majoria suficient per formar govern.

El sufragi universal no ens ha portat a la plena realització de l'ideal de la sobirania popular, sinó al desenvolupament de tècniques més sofisticades a través de les que les elits dels partits i de les burocràcies administratives han incrementat la seva capacitat de control sobre la ciutadania. Semblaria doncs que la barreja de constitucionalisme i democràcia hauria transformat les institucions parlamentàries més en instruments de govern que en canals de representació i expressió popular. Si a això li afegim la gran confluència d'interessos i d'organitzacions que ha comportat la consolidació de les opcions de benestar keynesià i l'ús dels *mass media*, podríem dir que ha anat desapareixent l'espai per a una esfera pública de debat i opinió, realment autònoma dels aparells d'estat. La nostra democràcia, apàtica i alienada, se'ns hauria tornat més "managerial" que altra cosa¹³

3. Què fer?

Les alternatives davant aquest tipus de diagnòstics no estan clares. Si una de les principals preocupacions és la falta de rendiment dels règims democràtics, podria pensar-se a reforçar la seva capacitat de "performance" buscant sortides autoritàries que seguissin la lògica que "a menor participació més eficàcia". Incrementar les capacitats "decisionals" del sistema encara que fos a canvi de reduir la capacitat de control i d'intervenció ciutadana ("democràcia delegativa" en expressió de O'Donnell), o intentar

¹² veure Font, J. (ed.), *Ciutadans i Decisions Públiques*, Ariel, Barcelona 2001, per a una àmplia panoràmica sobre el tema

¹³ Luadon, K., 1977, *Communications, Technology and Popular Participation*, Praeger, New York

despolititzar el sistema a través de confiar en “capitans d'empresa” i en personatges que fan del “*common sense*” la seva bandera ideològica (Perot, Berlusconi, Fujimori), o altres que es presenten com “netejadors” de la porqueria del “politiqueig” (Chávez, Gil). De manera menys traumàtica en relació amb els valors i les regles de la democràcia, se n'ha anat instal·lant la idea de que hauria d'aïllar-se de la política institucionalitzada a certs àmbits d'intervenció pública considerats “material sensible”. La solució passaria per crear autoritats independents, agències o organismes que legitimessin la seva actuació i capacitat de decisió, no en funció de principis de representativitat popular, sinó a partir de la seva capacitat de “solucionar”, en base a criteris d'autoritat i de representativitat (i per tant legitimitat) professional i tècnica. És en aquesta línia que han anat apareixent autoritats independents en matèria borsària, de regulació elèctrica, mediambiental, nuclear, de control de la competència o de disciplina esportiva. I tot això sense oblidar la cada cop més important influència i independència de les autoritats dels bancs centrals¹⁴.

No creiem que aquestes siguin alternatives que vagin en la línia de combinar reforçament de la democràcia i augment de la capacitat de representació i de credibilitat de les institucions d'aquesta democràcia. En una línia “millorista” s'ha tractat de buscar noves fórmules en els sistemes tradicionals de representació i participació. Així, s'ha treballat en la millora de les formes de selecció dels candidats, ja sigui través de primàries, de sistemes de llistes obertes, o de reformes dels sistemes electorals (amb combinació de fórmules proporcionals i majoritàries), que augmentin la capacitat d'elecció i implicació dels electors en la selecció dels candidats i accentuin la responsabilitat del representant davant la ciutadania. Una altra de les fórmules en la que més esforç s'ha fet en els últims temps ha estat la que vol millorar els canals de comunicació institucions-ciutadans o partits-ciutadans. Han proliferat i proliferen iniciatives encaminades a oferir finestres d'informació institucional per part de parlaments, governs o ajuntaments. Al mateix temps, aquestes mateixes institucions o partits usen les enquestes o altres instruments de mesurament de l'opinió pública com via per suplir la falta de contrastació de les seves polítiques o propostes en els interregnes electorals.

A nivell essencialment local, s'han desenvolupat enormement les instàncies de participació canalitzada de les entitats o associacions de molt divers tipus, amb base essencialment sectorial (tercera edat, joventut, dona, medi ambient, esport,...), però també territorial (barri, districte,...). Sembla innegable que la gran ampliació de les àrees d'intervenció de les administracions públiques ha anat, per una part, generant la presència de més i més actors en el debat de la formulació i de la implementació de les polítiques, i també ha provocat una pèrdua del rol jeràrquic i de “*super partes*” que caracteritzava la intervenció tradicional de les administracions públiques. Així doncs, no és estrany que en moltes de les polítiques que impulsen els governs, s'hagi procedit a crear espais específics d'encontre i d'intercanvi d'informació entre institucions i entitats. En general, es fan servir consells o fòrums en els que es consensuen polítiques, s'anticipen problemes i es pacten vies d'implementació o fins i tot de co-gestió, funcionant amb regles més o menys formalitzades.

A poc a poc se n'han anat també buscant o recuperant fórmules de participació directa dels ciutadans en les decisions públiques. Els mecanismes de democràcia directa més tradicionals com referendums o les iniciatives legislatives populars s'han vist

¹⁴ GianDomenico Majone (ed.), 1996, *Regulating Europe*, Routledge, Londres

complementades amb altres fórmules més complexes d'implicació ciutadana en les decisions públiques com els “nuclis d'intervenció participativa” o “consells ciutadans”. Sembla clar que, en els últims anys, l'ús d'aquest tipus de fórmules participatives s'ha incrementat notablement. En el cas dels referèndums, tenim exemples en l'àmbit dels estats-nació (referèndums a França i Dinamarca vinculats a temes d'integració europea, o els ja habituals a Itàlia lligats a abrogació legislativa), i proliferen així mateix a escala local davant conflictes especialment significatius o decisions considerades estratègiques. Així mateix, l'experimentació de les noves vies de participació i consulta popular s'han donat de manera cada vegada més freqüent, sobretot a escala local (consells ciutadans en País Basc i Catalunya, fòrums en Gran Bretanya, pressupostos participatius a Amèrica Llatina, mecanismes deliberatius en Estats Units, fórmules participatives vinculades a Agendes 21,...)¹⁵. Les raons que explicarien aquesta proliferació i disseminació d'experiències participatives directes, sigui en format clàssic o innovador, estarien lligades des del nostre punt de vista, a les insuficiències de les vies tradicionals de participació previstes en la democràcia representativa, sobretot per la poca capacitat de vincular la legitimitat global aconseguida en els processos electorals, amb la legitimitat necessària en el dia a dia, davant temes específics, carregats de significació, pel que es busca un plus legitimador en aquestes noves formes participatives.

4. Els costos i problemes de la participació

L'escepticisme davant aquestes noves alternatives, o davant la recerca de vies que permetin una vivacitat més gran democràtica i implicació de la ciutadania en els processos de presa de decisions, està molt estès entre les elits polítiques. Les raons que s'esgrimeixen són de molt diversos tipus. En alguns casos s'al·ludeix als costos de temps i de recursos que comporten aquests processos, mentre en altres casos es fa referència als perills de “captura” per part d'interessos parcials. S'acostuma a esmentar com tot això erosiona la “imprescindible” legitimitat de partits i institucions per al bon funcionament democràtic, i s'acaba esmentant la falta de “valor afegit” (per la poca preparació dels ciutadans davant els problemes plantejats) que molts d'aquests mecanismes acaben produint. No és aliè a tot això, l'estesa i bé fonamentada opinió que no podem confondre aquest 10% interessat de forma més o menys intensa i de manera inconstant amb el procés de presa de decisions polítiques, amb la resta de la població que s'acosta circumstancialment a un univers que consideren aliè i propi d'especialistes. En aquest context, s'affirma, podem acabar confonent ciutadania amb una part molt restringida de la població que és la que s'organitza, es mobilitza i diu representar a la resta.

Les pròpies elits polítiques, si bé públicament afirmen deplorar aquesta falta d'entusiasme participatiu, o realitzen declaracions en les que expressen la seva preocupació per l'augment de l'abstenció en les conteses electorals, després no es mostren especialment proclius a dinamitzar les escaletes participatives no convencionals (iniciatives legislatives populars, procediments autònoms de convocatòries de referèndums,...), ni a acceptar la legitimitat o força vinculant de formes més innovadores de participació ciutadana en els processos decisionals públics. Com ha afirmat Flores d'Arcais, s'acaba creant una mena de cercle viciós de desresponsabilització: els ciutadans viuen l'“estranyetat” del sistema polític

¹⁵ veure nota 9 la referència Font,J., i veure Subirats,J., et alt, *Experiències de participació ciutadana en els municipis catalans*, EAPC, Barcelona, 2001

desentenent-se del mateix (vegis com contrast la vitalitat dels nous moviments socials o les campanyes basades en *single issue*), aprofitant-se el que poden dels seus serrells, i criticant globalment allò en el que no es senten particularment implicats. Mentre els polítics, diuen sentir-se dolguts per la incomprensió ciutadana, es queixen públicament de la poca "vivència" participativa, però s'aprofiten de fet d'una concepció de la política que cada vegada més és cosa d'iniciats i de professionals.

El problema és saber si, en aquest context, el sistema democràtic requereix o no més i més grans dosis de participació popular, i saber quins mecanismes poden contribuir a això sense carregar en excés (de costos de temps i de transacció) les ja cansades espatlles de la ciutadania. Hem vist ja de forma esquemàtica les dificultats i escepticismes que envolten aquest tema. La cada vegada més gran complexitat de les decisions en l'àmbit públic, o l'habitual inconsistència entre les opinions dels ciutadans (per exemple, demanant al mateix temps augmentar les prestacions socials i reduir els impostos) ofereixen nous arguments a velles concepcions elitistes. Però, pensem que és cada vegada més difícil mantenir aquest tipus de posicions. Sigui per l'enorme difusió d'informació i el notabilíssim accés a l'educació produït en molts països en les últimes dècades, sigui per la pròpia sofisticació en el progrés científic que cada vegada ens deixa amb menys respostes univoques des del punt de vista tècnic sobre com resoldre problemes¹⁶. En moltes d'aquestes crítiques cap a formes més directes de participació ciutadana, bateguen, de fet, escepticismes i suspicàcies sobre les mateixes bases de la democràcia¹⁷.

Sens dubte, aquells que pensem que convé avançar en la recerca i l'experimentació de nous mecanismes de participació, com via de millorar la qualitat de la democràcia i la seva capacitat de resoldre els problemes que genera la convivència col·lectiva, hauríem de ser capaços de demostrar que participació i eficiència no són conceptes contradictoris, sinó que, cada vegada més, són conceptes complementaris. I, d'altra banda, buscar i experimentar instruments, vies o mecanismes de participació que evitin, o com mínim, redueixin els riscos existents i minimitzin els problemes assenyalats

Pel que fa a la presumpta complementarietat entre participació i eficiència, volem afirmar que cada vegada més sovint ens enfrontem a problemes més globals i interconnectats, i per tant més difícils de segmentar, de definir i de ser abordats des de l'especialitzacions que hem anat construint. En aquest tipus de contextos, no podem caure en el error de confondre o barrejar factibilitat tècnica amb factibilitat social i caldrà treballar en les dues direccions per fer enfront de problemes sobre els quals moltes vegades no hi ha consens, ni tan sols sobre si existeix un problema i de quin tipus és. Moltes de les difícils decisions que s'han de prendre, i que afecten interessos socials molt arrelats, poden arribar a comptar amb importants consensos en l'àmbit tècnic, però difícilment podran avançar si no s'obre el debat i es discuteixen i es comparteixen costos i beneficis, alternatives i solucions amb el conjunt de la societat. Ja que en el fons, cada vegada més, la gent serà capaç d'acceptar i compartir decisions que fins i tot afectin negativament algun dels seus interessos si considera legítima la via per la que s'ha arribat a prendre aquesta decisió. Des d'aquesta perspectiva, eficiència i

¹⁶ Per citar només una referència sobre això: Ch.Lindblom, 1990. *Inquiry and Change*, Yale Univ.Press, New Haven

¹⁷ Ian Budge, 1993, "Direct Democracy: Setting Appropriate Terms of Debat", a D.Held (ed.), *Prospects for Democracy*, Polity, Cambridge, pp.136-155

participació no són contradictòries, sinó absolutament complementàries, i cada vegada se n'aniran convertint en més i més inseparables.

Com compartir la complexitat de les decisions públiques entre el màxim de ciutadans possible?. No pretenem donar una resposta unívoca a un tema tan complex. Creiem que el conjunt d'escepticismes i perills que envolten el món de la participació han de ser analitzats i tractats de manera específica, i poden ser millor o pitjor resolts en funció de la via o del mecanisme participatiu que s'utilitzi. No hi ha receptes universals ni solucions "ad hoc". Cal clarificar els dilemes que es plantegen, les limitacions que existeixen i els condicionants que conformen el cas, determinar els principals afectats, i amb el seu concurs, intentar trobar el millor fórmula participativa que amplii el debat i li doni sortida. I en aquest sentit, i tal com pretenem desenvolupar aquí, l'ús de les tecnologies de la informació i comunicació, pot arribar a ser molt significatiu.

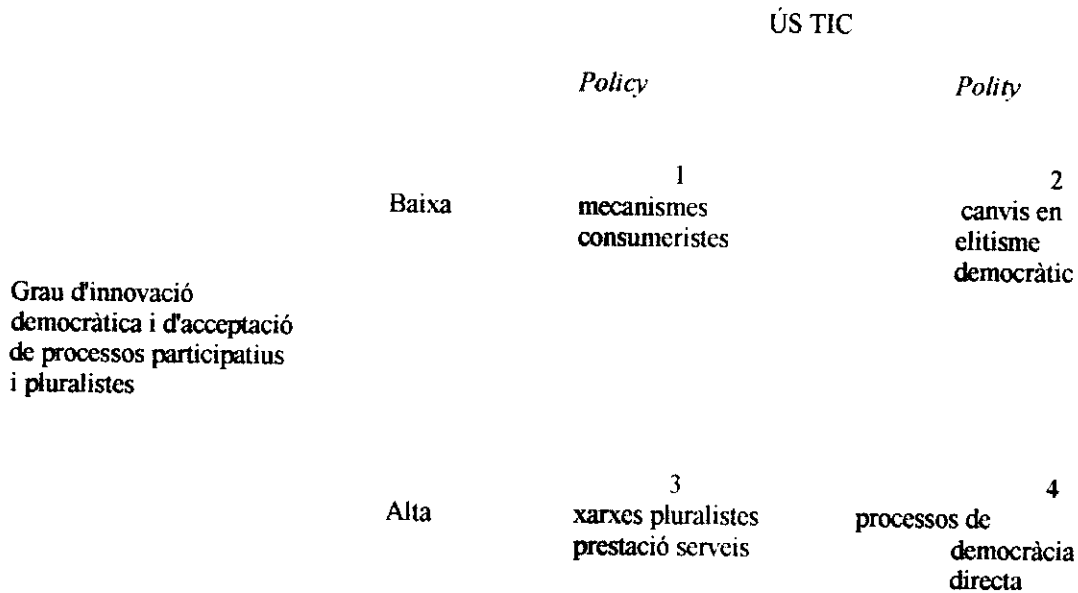
5. El paper de les TIC davant els problemes de la democràcia. Les diverses estratègies

És evident que les possibilitats d'utilització de les TIC són múltiples, però no és el mateix treballar en elles des de la lògica interna de l'actual sistema de democràcia representativa, des de la perspectiva de construir, amb l'ajuda de les noves tecnologies, el vell ideal de la democràcia directa, o intentant imaginar noves formes articulació i governació col·lectiva.

Podem operacionalitzar el tema intentant relacionar en un quadre les diferents alternatives que relacionen l'ús de les TIC amb els processos d'innovació democràtica. Una primera gran opció es situaria a intentar aplicar les TIC sigui en el camp més específicament de les *polícies* i de la seva gestió, sigui en el camp de la *polity* i de les relacions entre institucions i ciutadania. Un segon gran criteri de distinció ho tindriem si considerem només processos de millora i d'innovació en el si de l'actual marc constitucional i polític característic dels actuals democràcies parlamentàries europees, o bé si estem disposats, en un marc democràtic, a explorar vies alternatives de prendre decisions i pensar i gestionar polítiques, que incorporin més directament a la ciutadania i que assumeixin el pluralisme inherent a una concepció oberta de les responsabilitats col·lectives i dels espais públics. Barrejant els dos criteris, ens apareixerien quatre estratègies o discursos polítics diferents sobre el com relacionar les TIC i els sistemes democràtics i els seus processos de decisió i gestió (quadro 1).

Quadre 1

Processos d'innovació democràtica i ús de tecnologies d'informació i comunicació

Elaboració pròpia

Explorem breument cada una de les alternatives que el quadre ens ofereix, entenent-les no com models tancats, sinó com discursos o estratègies, a vegades simultanis, que es desenvolupen en la intersecció entre TIC i les maneres d'operar dels sistemes democràtics.

6. L'opció consumerista

La base de partida d'aquesta estratègia es situa a l'univers liberal, sense voluntat alguna de posar en qüestió la forma d'operar de la democràcia constitucional i parlamentària, amb els seus mecanismes de participació centrats essencialment en partits i eleccions. El que, segons aquesta visió, fallaria serien els mecanismes d'informació a disposició de la ciutadania a fi que puguin exercir de manera més completa i eficaç les seves possibilitats d'elecció i disposar així mateix de més poder en les seves relacions amb les burocràcies públiques. La força més gran o capacitat d'influència de la gent no vindria tant de la seva capacitat més gran d'implicació o de deixar sentir la seva veu en els

processos, com de la seva major capacitat d'elegir, d'optar, de canviar de proveïdor o d'expressar amb claredat les seves preferències. D'alguna manera s'entén que el procés de consum col·lectiu de recursos que deriva de les polítiques públiques, no té perquè estar connectat amb la "alta política", amb valors, i s'expressa només en l'eficàcia i capacitat de satisfer les necessitats dels ciutadans.

Com poden les TIC servir a aquests objectius?. Sembla clar que la demanda de més i millor informació quadra bé amb les potencialitats més evidents de les TIC. Existeixen molts i variats exemples de com les TIC han millorat les relacions entre ciutadans i administracions, i és així mateix abundant la literatura que intenta analitzar i proposar vies de millora en aquest sentit. No hi ha dia en que no sentim parlar de nous avenços en les interfícies administració-ciutadans que permeten o permetran resoldre a distància i a través de la xarxa, el que ara són complexos i costosos procediments d'obtenció de permisos, de renovació de documents, de liquidacions fiscals o d'obtenció d'informació. Els avenços en la seguretat d'aquests processos a través d'acceptació de firma electrònica, o la creixent coordinació entre diferents nivells d'administració són un bon exemple d'això. De manera semblant, s'observen incessants esforços per part de les pròpies entitats o serveis públics per posar a disposició dels ciutadans a través de la xarxa, una àmplia informació sobre les prestacions que ofereixen o els drets que poden exercir, així com una explícita presentació de qui és responsable de què, i com localitzar als diferents responsables o supervisors de cada procés o servei.

Els valors que implícita o explícitament regeixen aquests processos de de canvi i d'ús de les TIC són els d'economia, eficiència i eficàcia, que ja van servir per posar en marxa els processos de modernització administrativa dels vuitanta i noranta (*new public management*). D'alguna manera, van coincidir en el temps i en les seves expectatives, nous gestors públics amb ganes d'implementar en les administracions públiques sistemes de gestió més pròxims als que s'estaven donant en el camp privat, amb polítics que buscaven renovades formes de legitimació en una millora de la capacitat de prestar servei de les administracions i la creixent accessibilitat i potencial transformador de les TIC. En aquest sentit, les estratègies de "cartes de serveis" (*citizen charts*) o de "qualitat total" són exemples d'això. D'altra banda, les dinàmiques de "aplanament" d'estructures o de descentralització de la gestió, buscant proximitat, personalització més gran del servei, van trobar en els nous sistemes d'informació les palanques necessàries per evitar processos de desgovern i de difuminació de responsabilitats, a través de sistemes contractuals, establiment d'indicadors de gestió o quadros de comandament *ad hoc* (*tableau de bord*). D'alguna manera, les TIC semblen oferir la realització d'un somni llargament buscat: la màxima descentralització possible sense les fugues de discrecionalitat, o pèrdues de control o de responsabilitat. D'aquesta manera, estem probablement assistint a la transformació de moltes burocràcies europees en "infocràcies"¹⁸

Però, el problema és que aquestes millores en la forma de gestionar les polítiques i en els canals de comunicació entre ciutadania i administracions públiques, no només no ofereixen noves vies en les que trobar solució als problemes de desafecció democràtica, sinó que introdueixen certs problemes en la gestió del gran cabal d'informació que les

¹⁸ veure W. Van de Dok, 2000, "Infocracy o infopolis?. Transparency, autonomy and democracy in an information age", a Hoff-Horrocks-Tops, op.cit., pp.137-152. Veure així mateix l'èmfasi amb que l'OCDE està insistint en aquest tipus de perspectiva: Focus. Public Management Newsletter, OECD Public Management Committee

TIC permeten emmagatzemar, tractar i manejar de manera extraordinàriament eficaç. Sembla clar que estem parlant de processos fins a cert punt despolititzats, en els que no es qüestiona o es valora el perquè dels serveis o a qui van dirigits, sinó la millor manera de prestar-los. No es tracta tampoc de redefinir les polítiques o de qüestionar el disseny dels processos de posada en pràctica de les mateixes. Podríem doncs preguntar-nos si (sense menysprear evidentment l'increment d'efectivitat o d'eficiència que s'aconsegueixi), amb aquestes noves formes que incorporen a les TIC en la prestació de serveis públics estariem realment responent als problemes de desafecció democràtica esmentats a l'inici d'aquestes reflexions¹⁹.

D'altra banda, s'han assenyalat també els efectes perversos que podrien arribar a tenir els grans volums d'informació que sobre les persones, les seves conductes, les seves preferències i els seus hàbits anirien acumulant les administracions a través de l'ús de les TIC. Al costat de la gestió de gran quantitat de dades administratius, el creixent ús de videovigilància amb els nous programes de detecció de persones sospitoses, etc., si bé poden millorar les prestacions de les polítiques de seguretat, plantegen problemes de violació potencial de la privacitat de certes informacions. D'alguna manera s'estaria produint una situació en la que la creixent capacitat de servei de les administracions i el seu increment en la personalització de aquest servei, aniria inevitablement acompanyat d'un gran volum d'informació sobre aquests ciutadans, que estaria a disposició d'aquestes mateixes administracions.

En definitiva, aquest tipus de vinculació entre processos d'innovació via TIC, molt vinculats a les polítiques i els seus processos de prestació de serveis, no canviarien en absolut les lògiques tecnocràtiques i de "dalt a baix" característiques dels sistemes democràtics consolidats en la segona meitat del segle XX. L'ús de les TIC més que reforçar la capacitat de presència i d'intervenció de la ciutadania en els assumptes col·lectius, més aviat podria acabar reforçant la capacitat de control i d'autoritat de les elits institucionals.

7. La millora de la democràcia representativa i elitista

Hem ja comentat anteriorment que se n'han anat buscant diferents vies per millorar les comunicacions entre les institucions polítiques democràtiques i la ciutadania. No es tractaria tant en aquest cas de millorar l'eficàcia en la prestació de serveis, en els *outcomes* del sistema, com de reforçar la legitimitat de les institucions de govern. Es tractaria d'evitar la sensació d'allunyament, de reduir la percepció de distància entre els que decideixen i aquells que diuen representar.

No estem parlant d'un escenari només ocupat per polítics professionals. Els entramats d'interessos i actors formats al voltant de les polítiques, han anat creant un conglomerat demo-elitista que està bàsicament preocupat pels fluxos d'informació i influència entre votants i representants, entre institucions representatives i govern, entre govern i elits externes i entre elits i grups d'interès.

¹⁹ Veure C.Raab, 1998, "Electronic confidence: trust, information and public information", a Suellen-Van de Donk (eds), *Public Administration in an Information Age: A Handbook*, IOS Press, Amsterdam

En aquest escenari, els intents d'aplicar les TIC en diferents àmbits de les democràcies parlamentàries se n'han anat succeint. Aquestes iniciatives s'han concentrat en temes com els de millora del funcionament intern dels parlaments o dels executius i de les administracions, o en la millora de la informació de l'activitat parlamentària i governamental cap a la ciutadania, o en la millora i ampliació de les possibilitats d'interacció entre els parlaments i els governs amb els ciutadans. A Europa, els exemples són significatius, tant a cada país com a les pròpies institucions de la Unió Europea²⁰. No volem ni podem ressenyar aquí la multitud d'iniciatives d'aquest tipus que es vénen succeint a Europa. Ens limitarem a destacar les seves principals característiques i a establir certs elements crítics que ens permetin enquadrar-les en el nostre esquema d'anàlisi.

En la relació entre partits i electors, s'han posat en pràctica nombroses iniciatives encaminades a millorar els canals d'informació amb els militants i d'adhesió amb simpatitzants i votants utilitzant les TIC. Al marge dels més habituals butlletins electrònics, s'han donat també experiències interessants en els sistemes de selecció de candidats (el cas de les primàries d'Arizona, en les que els votants del Partit Demòcrata podien exercir el seu dret per internet, ha servit d'exemple per a altres iniciatives), de debat sobre alternatives de programa, o "*advocacy on line*", amb presència de grups o persones que expressen els seus interessos a través de la xarxa.

Els governs i parlaments han posada en marxa abundants projectes dirigits a usar les potencialitats de les TIC essencialment per facilitar l'accés a la informació institucional per part del conjunt de la ciutadania. Gairebé sempre, a través de les webs institucionals, es poden fer arribar les peticions o queixes dels ciutadans en relació al govern, o en el cas del parlament, propostes de persones o grups perquè siguin canalitzades pels grups parlamentaris que així ho estimin convenient²¹.

En general, pot afirmar-se que els partits i institucions que han entrat en l'ús de les TIC, ho han fet sense una estratègia massa predeterminada. Per un costat, existeixen raons més de contingut que es dirigeixen a posar de relleu i a reforçar els valors simbòlics de l'organització o institució, i d'altra banda es dona també una voluntat de demostrar la posada al dia i la modernitat d'aquesta entitat o institució. En general el sentit de la informació és unidireccional, i fins i tot quan existeix la possibilitat de la bidireccionalitat, el control del mitjà i la decisió sobre l'oportunitat o no de tenir en compte les opinions alienes, recauen sobre l'aparell del partit o la direcció de la institució. En aquest cas no es tracta de donar més opcions als ciutadans-consumidors, sinó de generar consens cap a l'organització, o de facilitar la labor de promoció de certs interessos (*advocacy*) o de *lobbying* des de l'exterior, però sempre entenent que existeixen uns "experts" en la institució que acabaran decidint que convé tenir en compte, que convé assumir i que no.

²⁰ En relació, per exemple, a l'ús de les noves tecnologies en el funcionament de les assemblees representatives veure: Ch. Bellamy i Ch. Raab, "Parliamentary Democracy and New Technology: Reform, Reinforcement or Replacement?", paper presentat en el col·loqui internacional, *Els Parlaments dans la Societè de l'Information*, Paris, novembre 1999, mimeo; també, Dutton, W., 1999, *Society on the Line. Information Politics in the Digital Age*, Oxford Univ. Press, Oxford

²¹ Veure la interessant experiència a Espanya de la Fundació Jaume Bofill i el seu www.democraciaweb.com, especialitzada en el seguiment de l'activitat del Parlament de Catalunya i que ofereix nombrosos links sobre el tema de democràcia electrònica

La lògica dominant, no tant com disseny sinó com resultant, ha estat la d'intentar usar les TIC com mecanisme que permeti un millor adequació del sistema polític en relació a un entorn molt canviant, però sense que això signifiqui un canvi de paradigma en la manera de funcionar. Els tipus d'aplicacions sorgits de les noves TIC (*websites*, butlletins electrònics, llistes de correu, sistemes d'informació, petites consultes o votacions electròniques en moments puntuals,...) s'han dirigit a relegitimar i reorientar a les institucions polítiques i de govern, a través de mètodes més sofisticats de gestió de la informació, segmentació de públics, o *màrqueting* i comunicació política.

Podríem dir, en definitiva, que aquest tipus d'instruments al servei d'objectius com els descrits, contribueixen a realçar els aspectes més elitistes del sistema democràtic representatiu (reforçament de la capacitat de gestionar i controlar els fluxos d'informació, convertir-se en nusos de recursos i informació, reforçar les interrelacions horitzontals i verticals, amb actors no públics i amb altres institucions o organismes polítics,), mentre que queden en un segon pla els aspectes més estrictament democratitzadors del sistema (capacitat de resposta, capacitat de retre comptes, transparència, canals d'implicació ciutadana, ...). Una vegada més, ens interessa posar de relleu que convé anar més enllà de la utilització (com *gadget*) de les TIC en els sistemes democràtics, i abans d'especular sobre en que aspecte procedimental, electoral, parlamentari o de control, podem usar aquestes noves tecnologies, pensar al servei de que concepció de la democràcia les posem²²

En aquest sentit, podríem dir que en les dues estratègies d'ús de les TIC fins ara esmentades, consumerista o elitista-democràtica, no existeix una voluntat d'anar més enllà d'una concepció de la democràcia que se centra en les regles procedimentals i en una visió molt estricta del principi de representació, sense massa voluntat de experimentar formes de relació entre elits i ciutadania que suposin alteració de les posicions de jerarquia tradicionals.

Lesdues estratègies que ara analitzarem de forma forçosament esquemàtica, es relacionen amb les TIC des d'una concepció diferent. No es tracta aquí de millorar la relació i la comunicació entre elits representatives i ciutadania. No existeix tampoc una preocupació molt centrada en la millora de la capacitat de prestació de serveis o en l'ampliació de la capacitat d'elecció dels consumidors-ciutadans. En les dues estratègies que passarem a analitzar, batega la preocupació per la qualitat de la participació i la capacitat d'implicació de la gent en els assumptes col·lectius tant a nivell polític micro com macro. Es part de la hipòtesi d'una ciutadania activa, interessada en els assumpte col·lectius no com via necessària només per defensar els seus interessos, sinó com forma d'entendre la democràcia, una democràcia relacional i participativa.

8. La trama cívica

²² B.Barber, "Democracy and Technology: Endless Frontier or End of Democracy", a *A Passion for Democracy*, Princeton Univ.Press, Princeton

Una de les característiques més significatives de les noves societats en les que les TIC guanyen terreny i es desenvolupen és la creixent obertura i existència d'espais d'autonomia i de xarxes relacionals noves, en les que floreixen comunitats plurals, que fan de la diferència, o de les seves micro o macro identitats el seu punt de referència. La explosió de comunicació que ha suposat la consolidació de les TIC, ha facilitat i facilita aquesta contínua emergència, i permet una reconstrucció de la política des de paràmetres diferents dels habituals.

Estem assistint al sorgiment d'una societat en la que la relació forma part intrínseca de la comunicació, i no és un simple resultat d'aquesta última, o un subproducte comunicatiu. Els dos elements clau són la creixent subjectivitat dels actors i la gran facilitat de comunicació que generen les TIC. En aquest context es dona una gran demanda d'autonomia (que va més enllà de l'esquema llibertat-control tradicional de la societat moderna)²³, sorgeixen mercats alternatius, apareixen noves xarxes i agregats socials, i emergeixen noves cultures que fan de la diferència el seu valor afegit. En la perspectiva tradicional (que atravesava les estratègies anteriorment examinades), les esferes de les institucions públiques partien d'un concepte de llibertat molt vinculat a la llibertat de vot, mentre el control es relacionava amb unes lleis sorgides d'aquesta voluntat popular expressada en el mecanisme representatiu. En el nou context social que estem descrivint, la llibertat es basa en una idea d'intercanvi que parteix de la reciprocitat, mentre el control es confia a les pròpies regles de l'intercanvi associatiu. Aquestes dues esferes, estatal i social, s'interaccionen amb les esferes del mercat i de la família i altres xarxes informals, generant múltiples possibilitats de relació i comunicació.

En aquest context les TIC són al mateix temps un dels factors fonamentals amb el que explicar aquesta nova realitat, i així mateix constitueixen el marc natural que permet el seu desenvolupament, la seva autonomia i les seves constants possibilitats d'innovació i articulació. Gràcies a les TIC és possible començar a parlar de pluralisme reticular o de promoció o potenciació de la autonomia social capaç de generar inclusió i cohesió al marge de les mesures uniformitzadores i dels drets abstractes de ciutadania. La pluralitat de formes de benestar (*welfare mix*) no és, en aquest marc, una resposta instrumental a problemes de sostenibilitat de les polítiques de benestar, ni tampoc una simple adaptació organitzativa per implementar millor la ciutadania de base estatal o públic-institucional. Va sorgint, en canvi, una forma específica de ciutadania social que troba els seus propis valors en la trama associativa i cívica que es va teixint i conformant. Una ciutadania comunitària, territorialitzada o no, i que compta amb les grans potencialitats i avantatges de desenvolupar-se en el marc cada vegada més consolidat de la societat de la comunicació.

La política es torna més difusa, adquirint característiques diferents en cada àmbit, i ja no pot considerar-se monopoli de l'estat o un espai vedat o tancat a disposició només dels organismes públics. Les institucions polítiques no ocuparien ja el centre o el vèrtex de les condicions de ciutadania, de benestar, sinó que estarien cada vegada més fonamentades en els béns relacionals. És precisament aquest aspecte autònom i relacional el que caracteritzaria aquest nou teixit social. I aquestes mateixes característiques són les que, al mateix temps, li donen aquest caràcter fragmentari, de multiplicació de grups aïllats, en que pot resultar difícil articular o reconèixer una "societat" com tal. En aquesta fragmentació, plena de potencialitats i de possibilitats, pot resultar difícil reconciliar pluralisme amb justícia, diversitat amb pertinença o

²³ veure P. Donati, 2000, *La cittadinanza societaria*, Laterza, Bari

democràcia amb diferència ²⁴. D'altra banda, convé recordar que el pes de les organitzacions públiques i mercantils a la xarxa és molt significatiu, i genera i pot generar noves jerarquies. Malgrat això, el fet cert és que, a l'ombra de les TIC, creix sense parar la realitat i l'entramat cívic i associatiu, fent sorgir noves comunitats reals o virtuals, desenvolupant noves identitats, nous espais o esferes públiques, i incrementant la reflexivitat política i les noves autonomies socials²⁵. Què ha de veure tot això amb la democràcia i els seus dilemes?. Encara és aviat per treure massa conclusions sobre això, però sembla indubtable que noves formes de "ciberdemocràcia" semblen apuntar-se.

9. La democràcia directa nova alternativa?

Una altra de les estratègies possibles en l'ús de les TIC davant dels actuals dilemes de la democràcia és la de recuperar el vell ideal de la democràcia directa. No és el moment ni el lloc de fer un recorregut històric sobre la democràcia i les seves tradicions històriques²⁶. Però potser convé recordar que al llarg del segle XIX la discussió entorn de la democràcia, des de la concepció liberal de l'Estat, es va desenvolupar principalment a partir del cèlebre discurs de Constant sobre la llibertat dels antics i la llibertat dels moderns. Enfront de la llibertat dels "antics", entesa com participació directa en les decisions públiques i en la formació de les lleis a través del cos polític que expressa l'assemblea dels ciutadans, s'entén que això no només no és ja possible per l'expansió del "demos", sinó que fins i tot pot ser contraproductiu. La llibertat dels "moderns" implica el reconeixement de drets polítics fonamentals, entenent la participació política com una llibertat política més, que s'expressa en el dret a expressar-se, a reunir-se, a organitzar-se per influir en la política del país, i que comprèn a més a més el dret a elegir als seus representants en les institucions i el dret, així mateix, a ser elegits. Enfront de Rousseau, tant Tocqueville com Stuart Mill defensen la idea que l'única forma compatible amb l'Estat liberal és la democràcia representativa i parlamentària. L'anomenada democratització de l'estat, si bé va ampliar el dret al vot a més i més sectors socials i va multiplicar els òrgans representatius, no va implicar una modificació essencial d'aquesta concepció liberal i representativa de la democràcia.

La democràcia representativa ha estat defensada sempre com una alternativa "viable" (Stuart Mill) i "eficient" (Dahl) a la democràcia directa o d'assemblea. Les raons de fons adduïdes són, com sabem, la mida de la població cridada a reunir-se i participar, i la naturalesa dels problemes a tractar que van més enllà del que les petites unitats de població poden assumir. Malgrat això, es reconeix que la democràcia representativa té el seu "costat fosc"²⁷, o un preu a pagar: l'enorme poder discrecional sobre decisions molt significatives que deleguen els ciutadans als seus representants. Sabem que les elits representatives han de moure's en els límits institucionals i procedimentals que són propis dels règims democràtics, però també sabem que aquests límits acostumen a ser amplis, i al no ser molt robustos ni constants els mecanismes de control o de

²⁴ veure Ch. Bellamy, "Modelling electronic democracy", en Hoff-Horrocks-Tops, *op. cit.*, p. 49

²⁵ Veure M. Poster, 1997, "Cyberdemocracy: the Internet and the Public Sphere" a D. Holmes, (ed.), *Virtual Politics: Identity and Community in Cyberspace*, Sage, London; F. Webster, (ed.), 2001, *Culture and Politics in the Information Age*, Routledge, Londres; R. Burbach, 2001, *Globalization and Postmodern Politics*, Pluto Press, Londres

²⁶ Veure Norberto Bobbio, veu "Democrazia" a Bobbio-Mateucci-Pasquino, *Dizionario vaig donar Política*, TEIA-UTET, Milan, 1990, pp. 287-297

²⁷ veure Robert Dahl, *On Democracy*, Yale University Press, 1998, p. 113

participació popular, el fet és que la discrecionalitat de les elits per interpretar el seu mandat de representació, fins i tot en decisions de contingut estratègic o de gran significació, és molt notòria. Per tant, una vegada acceptat el principi de representació, l'èmfasi es posa a establir les cauteles i els equilibris necessaris per controlar en la mesura del possible aquests marges de discrecionalitat i per fixar una renovació periòdica de la confiança i una clarificació de responsabilitats via ratificació electoral.

Quins canvis pot produir en aquest escenari l'aparició de les TIC?. Si bé continua sent cert que tots els ciutadans de cada país no poden trobar-se cara a cara, si és ja possible que puguin comunicar-se a distància a través de les xarxes que ofereixen les TIC. Per tant, amb totes les cauteles necessàries, i sent conscient que les formes de deliberació en assemblea són diferents de les que es donen per telèfon o en un fòrum virtual, es podria almenys pensar fins que punt comencen a donar-se les condicions per avançar cap a formes de democràcia electrònica, en la que sigui possible acostar-se als vells ideals rousseauians sense les traves de la mida del “*demos*” i buscant eficiència en la presa de decisions.

Però, de quina democràcia directa estem parlant?. No crec que sigui necessari insistir en els problemes que genera una concepció de democràcia directa de tipus referendari, basada en la instantaneïtat de la presa de decisions, sense mediacions deliberatives ni institucionals. En un suggerent treball del magistrat de la Cort Constitucional italiana, Gustavo Zagrebelsky²⁸, es posa de relleu la falta d'adequació entre els pressupostos deliberatius de la democràcia i la precipitació no exempta de demagògia que envolten referèndums del tipus “Barrabàs o Jesucrist”. L'extensa literatura sobre democràcia deliberativa²⁹, ens mostra la importància extrema que els processos deliberatius i participatius tenen en una concepció plena del que és una democràcia liberal. Seguint a Habermas, s'afirma que les decisions en democràcia es carreguen de valor i significació, més sobre la base de la transformació que segueix a la deliberació, que sobre la simple agregació de preferències. Per tant, tota incorporació de les TIC als processos de presa de decisions públiques, hauria de tenir en compte aquest profund caràcter deliberatiu de la democràcia. De no ser així, podria passar que aquestes decisions poguessin ser notablement inconsistents entre si, o bé que estiguessin massa afectades per situacions emocionals conjunturals. Per tant, hauríem de dirigir-nos cap a perspectives en les que fora possible o imaginable, utilitzar els potencials comunicatius i de presa de decisions col·lectives que les TIC sens dubte presenten (i que ja han estat provats en contextos privats o organitzacionals³⁰), sense que això fes perdre capacitat i qualitat deliberativa a tot el nou procés decisional inspirat en un acostament als valors d'una democràcia directa que sempre ha estat vista com desitjable, però no viable.

Si combinem potencialitats de les TIC per avançar cap a formes de democràcia directa fins a avui inexplorades, amb la necessitat de comptar així mateix amb mecanismes que assegurin deliberació i que canalitzin opinions i debats cap a formes de prendre decisions pragmàtiques i eficients, hauríem de repensar les nostres actuals institucions

²⁸ Veure G. Zagrebelsky, 1992, *Il crugifixe e la democrazia*, Einaudi, Torino

²⁹ Jon Elster (ed.), *Deliberative Democracy*, Cambridge University Press, Cambridge, 1998; James Bohman, *Public Deliberation*, MIT Press, Cambridge (Ma), 1996; Carlos S. Nino, *The Constitution of Deliberative Democracy*, Yale University Press, New Haven, 1996

³⁰ són diverses les experiències, però una de les més pròximes és la que se segueix a la cooperativa d'estudiants de la Universitat Oberta de Catalunya, o la que es va portar a terme per elegir al president de l'Institut d'Enginyers Elèctrics i Electrònics. Veure: “La votació electrònica: un debat necessari”, Debats Aula Provença, Fundació Jaume Bofill, Barcelona, maig 2000

democràtiques. Parlaments, governs i partits són avui per avui elements centrals en el sistema democràtic. Des del nostre punt de vista, són els partits polítics els que avui per avui exerceixen el rol clau de mediació-control entre població i govern, amb la constant col·laboració amplificadora dels mitjans de comunicació, sent aquests mateixos partits els que nodreixen de continguts i concentren el protagonisme en seu parlamentària.

A partir d'aquestes premisses, es pot imaginar un sistema³¹ en el que el govern fora elegit amb mecanismes similars als actuals, i en el que les decisions que avui pren el parlament i altres considerades prou significatives, fossin sotmeses a la ratificació directe de tota la ciutadania amb dret a vot, utilitzant els instruments que ofereixen les TIC i els seus desenvolupaments futurs. Aquests moments decisionals es concentrarien en certes dates, i en els períodes previs es produiria el debat públic, animat per uns partits polítics que haurien d'orientar les seves funcions cap a una labor de "brokerage" i articulació d'interessos i alternatives, perdent pes el seu actual èmfasi en l'ocupació d'espais institucionals. Es dibuixa així un sistema en el que el vot directe no es produiria sense mediació ni deliberació. No parlem per tant d'una simple democràcia plebiscitària. El vot directe comptaria amb l'imprescindible mediació partidista, configurant així una sortida pragmàtica que podria permetre aliances amb els protagonistes actuals dels processos d'intermediació i representació de la voluntat popular.

És important tenir en compte que, fins ara, les institucions existents s'han concentrat més aviat a usar i a modelar les TIC com mecanisme de reforçament de les seves posicions de poder. No és sorprenent, per tant, que les institucions polítiques i democràtiques hagin buscat l'aplicació de les TIC a les seves rutines sense trencar els paradigmes comunicacionals i de poder previs. En l'estratègia que apuntem, si que existeix una recomposició de la correlació de forces vigent, amb una imprescindible recol·locació dels partits polítics com element clau de continuïtat entre una i una altra situació.

Ara bé, és evident que per arribar-hi, els partits polítics haurien de canviar significativament el seu actual forma d'operar. El seu treball es faria menys segur, i les seves funcions i el tipus de reclutament que actualment impulsen, probablement seria necessari que es modifiqués substantivament. Els partits són avui organismes o entitats relativament tancades i molt dedicades a l'ocupació d'espais institucionals, predominant una visió centrada en la presència mediàtica dels líders que comuniquen constantment els missatges a afiliats, votants, simpatitzants i ciutadania en general. La labor de "cuina" es realitza de manera poc transparent, fonamentant-se en les elits, els quadros polítics i l'organització, juntament amb els interessos que s'aconsegueixen canalitzar o representar. En un escenari com el que apuntàvem, els partits haurien de treballar molt més en xarxa, amb menors seguretats organitzatives, amb un èmfasi semblant a l'actual en relació als mitjans de comunicació, però amb molta més capacitat per articular interessos i les opinions presents en el territori. El paper de les idees, de la capacitat de convèncer a l'entramat social pròxim seria essencial, reduint-se en canvi el paper de la disciplina de partit o de la militància organitzada.

Sembla clar que en aquesta estratègia, en la que les TIC jugarien un paper central en la configuració d'un sistema democràtic basat en el vot directe de la ciutadania sense la

³¹ veure Ian Budge, "Direct Democracy: Setting appropriate terms of debat", a David Held (ed.), *Prospects for Democracy*, Polity, Cambridge, 1993, pp.136-155

intermediació de les institucions representatives tradicionals, existeixen significatius problemes. Un dels principals seria, sens dubte, el paper dels parlaments en aquest nou escenari, encara que alguns parlen ja de democràcia posparlamentària³². Però, si ens referim més en concret als problemes que poden sorgir en la implementació de les propostes de democràcia directa ressenyades, alguns dels que s'han assenyalat com més significatius són la falta de continuïtat i d'estratègia definida en l'opinió de la ciutadania, la falta d'informació i debat suficient, sense assumpció de responsabilitats sobre els efectes de les decisions preses, el perill de falta de participació que permeti el control del vot en certes decisions per part de minories amb interessos molt definits, l'excés de complexitat en les polítiques o decisions a prendre, o els problemes derivats del propi ús de les TIC, el seu control, garanties, ...

El punt en el que s'addueix la falta de preparació de la ciutadania per a enfrontar-se a la complexitat dels temes que avui nodreixen els debats legislatius és probablement el més de fons. Schumpeter o Sartori³³ han afirmat que la ciutadania no té l'interès suficient per seguir debats de fons i interessar-se per temes que no estiguin molt connectats als seus interessos més immediats. D'altra banda argumenten que la tecnificació de molts dels debats sobre alternatives davant problemes concrets allunya a la ciutadania del seu possible implicació. La seva implicació en la decisió només podria afectar negativament la qualitat del resultat final. No sembla un argument fàcil de sustentar en moments en els que si per una part cada vegada està més en dubte la univocitat de les respostes tècniques, més se sent parlar així mateix de construcció social del risc o de *technology assesment* al·ludint a la necessitat d'incorporar opinions llegendes en temes de complexitat tècnica rellevant però que són difícilment resolubles sense aquesta visió de no-expert³⁴. En el fons un acaba pensant que els arguments contra la democràcia directa basats en la falta de formació suficient dels ciutadans per prendre decisions, podrien servir igual per argumentar contra la mateixa democràcia genèricament definida.

Els problemes derivats de la pròpia forma en que s'han desenvolupat les TIC (molt vinculades a perspectives de caràcter mercantil i econòmic), el control sobre la xarxa i sobre la producció del *software*, la desigualtat en el seu accés, o els possibles problemes de control i de garanties que planteja el seu ús, són clars i van a seguir existint durant llarg temps. De manera molt més concreta, existeixen problemes en la pròpia forma en que s'hagi de desenvolupar la votació electrònica³⁵. Res d'això pot ser negat. Però, tornant als primers paràgrafs d'aquest text, no deixa de ser important, malgrat tot això, el preguntar-se cap a quina democràcia anem i cap a quina ens agradaria acostar-nos. El quadre de desafecció democràtica que sembla estendre's avala els intents per avançar, encara que sigui de forma experimental, per detectar fortaleses i debilitats.

10. Conclusions?

³² Veure Holmes, D., 1997, *Virtual Politics, Identity and Community in Cyberspace*, Sage, Londres; Tsagarousianou, R., Tambini, D., Bryan, C. (1998), *Cyberdemocracy: Technology, Cities and Civic Networks*, Routledge, Londres

³³ J. Schumpeter, *Capitalisme, Socialisme i Democràcia*, FCE, Mèxic; G. Sartori, 1987, *Teoria de la Democràcia*, Aliança, Madrid

³⁴ Veure: J.A. López Cerezo, J.L. Luján, 2000, *Ciència i Política del risc*, Aliança, Madrid; Ch. Mironesco, 1997, *Un enjeu démocratique: Le Technology Assesment*, Georg editeur, Ginebra

³⁵ veure sobre això el text de la Fundació Jaume Bofill esmentat en una nota anterior

Al principi d'aquestes pàgines afirmàvem que ens interessava analitzar quina era la diferència real que podia generar l'ús de les TIC davant el que es consideraven problemes o insuficiències dels sistemes democràtics. I dèiem així mateix que les nostres reflexions no estaven exemptes de normativisme, ja que, des de les premisses exposades, ens interessa allò que reforci la democràcia i eixampli els seus espais de participació cívica. I tot això s'ha fet intentant portar el debat al context europeu de democràcies parlamentàries, amb partits relativament bé organitzats, centralitzats, i amb forta presència en la intermediació d'interessos, i amb administracions bé establertes i notablement jerarquitzades.

Partim doncs de la idea que les noves formes de comunicació i informació que ens ofereixen les noves tecnologies, influeixen i poden influir encara molt més, en els actuals processos de reestructuració i redefinició de les variables principals dels sistemes polítics europeus. Es parla de nous models de democràcia, de processos d'innovació o, simplement, de millora del funcionament dels sistemes democràtics. En aquest treball, hem intentat simplificar les moltes alternatives i tendències que es dibuixen en relació a aquests temes, establint quatre grans estratègies o discursos de canvi que, en aquest context, coexisteixen o dirimeixen entre si. Una primera divisòria que hem utilitzat és la que pren en consideració el grau d'ambició estratègica o de modificació del sistema en les seves parts essencials que pot tenir cada discurs. I l'altra divisòria, molt més substantiva, fa referència a la voluntat d'usar les TIC a l'interior dels límits de la democràcia representativa (millorant el seu funcionament o la relació entre ciutadania i institucions representatives), o bé, explorar noves vies d'entendre la ciutadania i la política democràtica a cavall de les potencialitats que les TIC ofereixen.

Hem vist com, en les dues primeres estratègies analitzades, consumerista o demoelitista, que se situen en el marc de la democràcia representativa, els elements comunicatius propis de les TIC primen per damunt dels aspectes relacionals, també presents en les noves tecnologies. En efecte, es busca millorar la comunicació entre institucions i ciutadans sigui per a fidelitzar la seva faceta de consumidors de serveis públics, sigui per legitimar de manera més intensa el sistema representatiu en el seu conjunt. En aquesta perspectiva, no semblen derivar-se de l'ús de les TIC noves formes de relacionar-se, de plantejar les relacions de jerarquia o representació, o impulsar nous mecanismes de participació. De fet es dona per descomptat que el mecanisme representatiu és la base de l'única democràcia possible, es busca estrictament millorar la comunicació, la informació recíproca, deixant sempre clares les responsabilitats i els rols de cada qui.

En els altres dos discursos o estratègies analitzades (cívica i de democràcia directa), les components alternatives en relació al *status quo* representatiu, apareixen com les més significatives. Creiem detectar que en aquests discursos, els elements relacionals primen per damunt dels estrictament comunicatius al referir-se als usos potencials de les TIC. En efecte, la relació, la nova forma d'entendre els interessos i les responsabilitats de cada qui, els efectes que les noves oportunitats tecnològiques generen, tenen un valor en si mateix que transcendeix als aspectes comunicatiu o informatiu, que, evidentment, també presents. Al referir-nos a aquests discursos o estratègies, hem fet referència al sorgiment de noves comunitats, a noves formes de fer política, a una altra forma d'entendre les responsabilitats col·lectives i la construcció de la ciutadania. Ens hem referit així mateix, a les noves exigències *versus* els partits polítics que generaria una situació en la que funcionessin mecanismes de democràcia directa. Els partits polítics es

configurarien com instruments imprescindibles de construcció de xarxa, de relació social, de nous agregats entorn de les *issues*.

És evident que els interrogants que se'ns han plantejat al referir-nos a aquestes dues estratègies d'ús de les TIC són molt més abundants i de fons que els que poden plantejar-se quan ens referim a les TIC com una via de potencial de millora d'allò ja existent. I no és un interrogant menor el saber a qui hem de demanar responsabilitats en relació a les decisions que es vagin prenent.

Pocs dubtes poden haver-hi, després d'un examen superficial del que avui està en marxa, que la intensitat més gran d'esforços i d'experiències concretes (amb creixent interès d'empreses i consultors) es dona en el que hem denominat discurs consumerista. Es va detectant així mateix una creixent atenció als aspectes de millora del sistema democràtic representatiu en el seu conjunt. I són, en canvi, molt més escassos, contradictoris i poc consistents els intents de treballar en les perspectives que hem denominat com cívica o de democràcia directa. Només en l'àmbit local és més fàcil comptar amb experiències i casos que permetin realitzar anàlisis més transversals o comparatius. No deixa de ser tot això normal, donats els paràmetres de partida. El que pot ser més preocupant, sens dubte, és la desconexió que sembla donar-se entre les dues lògiques. Mentre va creixent la desafecció i la desconexió de grups, comunitats i individus en relació a les institucions democràtiques representatives, vistes com alienes a les seves vides i relats, aquestes institucions i les seves elits segueixen preocupades per millorar i aprofitar els vells i nous mitjans de comunicació i informació. Sorgeixen noves identitats i comunitats polítiques, i sorgeixen fora d'un sistema polític entès com tradicional i cada vegada més obsolet. Però, el que almenys sembla clar, és que en qualsevol escenari dels analitzats, les TIC ocupen un paper central. Aquest pot ser un punt de connexió a seguir explorant.